Илм ўзни билмакдир

Ма'рифат

MA'RIFAT • ХАЛҚ ЗИЁЛИЛАРИ ГАЗЕТАСИ • معرفت

1931 йилдан чиқа бошлаган | 1996 йил 19 октябрь, шанба | Баҳоси сотувда эркин нархда. | № 79 (6776)

Даъват

Ишбилармон, мардлик ва шижоат соҳиби, азми қатъий, тадбиркор ва ҳушёр бир киши минг-минглаб тадбирсиз, лоқайд кишилардан яхшидир.

Амир ТЕМУР

Ибрат

Мамлакатимиз истиқлолга эришгач, Амир Темур шахси яна Ватан ва миллат тимсолига айланди.

Ислом КАРИМОВ

ТИКЛАНГАН ТАРИХИЙ ҲАҚИҚАТ ТАНТАНАСИ

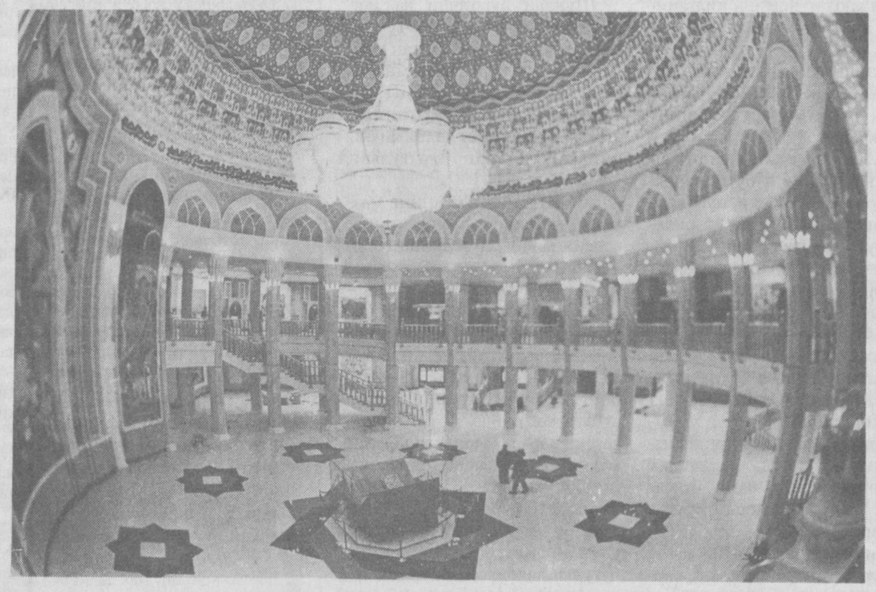

Темурийлар тарихи давлат музейининг очилишидан лавҳа. Музейнинг ички кўриниши.

Мустақиллигимиз шарофати билан елкамизга офтоб тегди. Узлигимизни, не буюк зотларнинг вориси эканлигимизни, теран тарихимизни англай бошладик. Бой маданий меросимиз халқ мулкига айланмоқда. Миллий қадриятларимиз қўнглимиз уйини, онгу шууримизни чароғ янглиг ёритиб турибди. Президент Ислом Каримовнинг ташаббуси, айтиш лозимки, жасорати билан соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 660 йиллик муборак санасини нишонлаш тўғрисида Фармон чиқарилиши, 1996 йил — Амир Темур йили деб эълон қилиниши бу борадаги хайрли ишларнинг юксак нуқтаси — гултожи бўлди. Яхшининг шарофати билан деганларидек, юбилей боис мамлакатимизда мисли кўрилмаган бунёдкорлик ва ободончилик ишлари амалга оширилди.

Мана, орзиқиб кутилган дамлар — улуғ тўй кунлари етиб келди. Ҳар бир ватандошимиз тилида буюк бобокалонимизнинг азиз номи такрор-такрор зикр этилмоқда. Шу кунларда бобомизнинг авлодлар эъзози ва эҳтиромидан шод ва миннатдор руҳи юртимиз бўйлаб кезиб юрган бўлса, не ажаб...

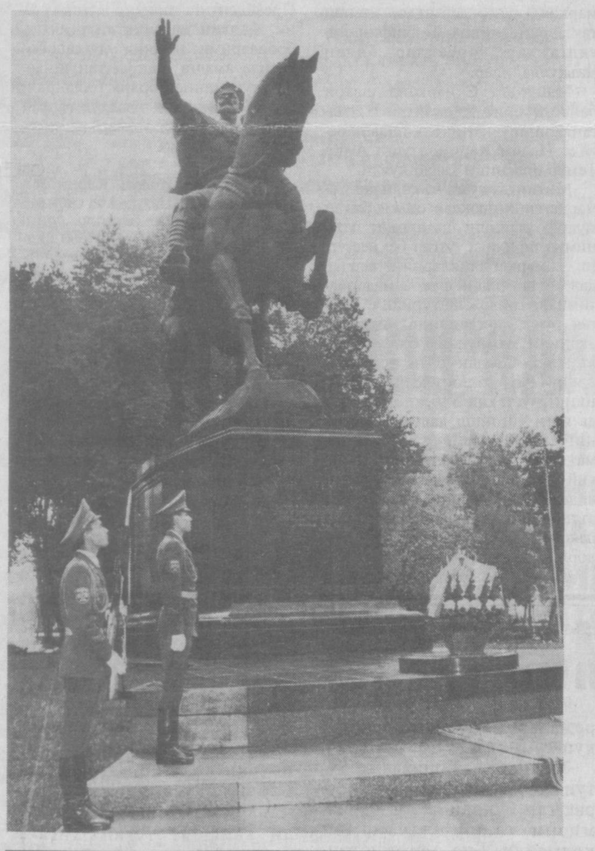

ТОШКЕНТ

Соҳибқирон юбилейи қутлуғ маросим — пойтахтимизда Темурийлар тарихи давлат музейининг тантанали очилиши билан бошланди.

18 октябрь — муборак жумъа тонги. Музей ҳовлиси Тошкент шаҳри, Қорақалпоғистон Республикаси ва мамлакатимизнинг барча вилоятларидан келган жамоатчилик вакиллари, хорижий мамлакатлардан ташриф буюрган меҳмонлар билан гавжум.

Маросимга Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ташриф буюрди.

Ўзбекистон мусулмонлари диний идораси раиси, Муфти Мухтор Ҳожи Абдуллаев фотиҳаси билан хайр-эҳсон учун келтирилган қўйлар сўйилиб, шаҳримиздаги меҳрибонлик уйларига — болаларга инъом этилди. Бу халқимизнинг қадимий саховатпешалик анъаналари давом этиб келаётганидан далолатдир.

Соҳибқирон доимо олиму ула-

(Давоми 2-бетда)

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ТЕМУРИЙЛАР ТАРИХИ ДАВЛАТ МУЗЕЙИНИНГ ОЧИЛИШИ МАРОСИМИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Ассалому алайкум, азиз ватандошлар!

Ҳурматли меҳмонлар!

Қадрли оқсоқоллар, муҳтарам уламолар!

Бугунги муборак жумъа тонгида Оллоҳ таоло барчамизни яна бир хайрли кунга етказди. Соҳибқирон бобомиз — ҳазрати Амир Темур руҳини шод қилиб, унинг таваллудининг табаррук 660 йиллигини нишонламоқдамиз.

Биз бугун муқаддас Ислом динимиз буюрган бир фарзни — ўтган аждодларимизнинг руҳларини хотирлаш ва шод этишдек эзгу бурчимизни адо этмоқдамиз.

Муаззам пойтахтимиз Тошкент марказида улуғ Амир Темур номи билан аталувчи гўзал хиёбонда яна бир тарихий воқеанинг гувоҳи бўлиб турибмиз. Соҳибқирон бобомиз ва унинг шавкатли авлодларига бағишлаб бунёд этилган муҳташам кошонанинг очилиш маросимида қатнашмоқдамиз. Бугунги маросим ота-боболаримиздан қолган қадимий одатларга биноан хатми қуръон билан бошланди, юртга ош тарқатилиб, дуоё такбирлар қилинди.

Қўпнинг дуоси — қўл, деган нақл бор халқимизда. Умид қиламизки, шу қутлуғ айёмда покиза ният билан қилган хайрли амалларимиз, олижаноб тилакларимиз тангримиз даргоҳида қабул бўлғусидир.

Чунки улуғ боболаримизнинг руҳларини шод этсак, уларнинг арвоҳларини рози қилсак, юртимизга файз, қут-барака ёғилади, халқимизнинг ризқи бутун, иймони мустаҳкам бўлгай, иншоолло.

Халқимиз тарихида инсоний камолоти ва ижтимоий фаолияти билан довруғ қозонган, миллатимиз фахри бўлмиш улуғ зотлар бениҳоя кўп. Аммо улар қаторида юлдузлар аро қуёшдай чарақлаб турган бир буюк зот борки, у Ватанимиз кечмиши, бугунги ва эртасида беҳад юксак ўрин тутади.

Ул муҳтарам инсон соҳибқирон Амир Темур ҳазратларидир.

Мамлакатимиз истиқлолга эришгач, Амир Темур шахси яна Ватан ва миллат тимсолига айланди. Истиқлолимизнинг ҳар бир тадбирида, мустақил давлатимизнинг ҳар бир қадамида ул буюк зот руҳи бизга ҳамроҳу ҳамнафас бўлиб бормоқда.

Буюк шахсларни тарих яратади, дейдилар. Бунга қўшимча қилиб соҳибқирон бобомизнинг суронли ҳаётини хаёл кўзгусидан ўтказиб, буюк шахсларни миллат қайғуси, халқ дарди яратади, дейиш мумкин.

Умрининг мазмунини «Миллатнинг дардларига дармон бўлишдан иборат» деб билган Амир Темур халқимизнинг ана шундай ардоқли, улуғ фарзандидир.

(Давоми 2-бетда)

СОҲИБҚИРОН БОБОМНИНГ ОТИ

Суюкли аждодим асрий нажоти,
Ойгуллар орзуси— учар қаноти,
Аслида Бойчибор, Ғирқўклар зоти,
Буюк Соҳибқирон бобомнинг оти.

Сағрингни Тўмарис момом силаган,
Ойбарчин бахтини сендан тилаган.
Турвангга Хонимой новвот элаган,
Буюк Соҳибқирон бобомнинг оти.

Қора ёл саманим, Ойқашқа тулпор,
Тулпорлар ичида тенги йўқ жонвор.
Кунўглон[1] наслидан бу кунга ёдгор,
Буюк Соҳибқирон бобомнинг оти.

Жабдуғинг бахмалдан нуқта, жулов зар,
Устингда ярқиллар тиллақош эгар.
Йигитнинг йўлдоши ёру дўст қадар,
Буюк Соҳибқирон бобомнинг оти.

Ғанимлар шарпасин англайсан зийрак,
Олтин остонамга посбонсан сергак.
Мустақил юртимда кишнашинг керак,
Буюк Соҳибқирон бобомнинг оти.

[1]Кунўглон— А. Темур отининг номи.

Т. ФАРМОНОВ,
Чироқчи тумани.

МММ

ХАБАРЛАРИ | **НАБАРЛАРИ**

БИЗ — ТЕМУР НАБИРАЛАРИ

Наманган туманидаги 22-мактабнинг 7-синф ўқувчилари ўртасида бобомиз Амир Темур ҳаёти ҳақида «Биз— Темур набиралари» номли қизиқарли беллашув ўтказилди. Мусобақада 7-»А» синфнинг «Турон», 7-»Б» синфнинг «Соҳибқирон» ва 7-»В» синфнинг

«Амир Темур» жамоалари қатнашдилар. Қизиқарли ўтган танловда 7-»Б» синфнинг «Соҳибқирон» жамоаси буюк бобомизнинг ҳаёти, унинг маориф, маданият ривожига қўшган ҳиссалари, мамлакатимизда буюк бобомиз Амир Темур таваллуди йилида қилинаётган ишлар тўғрисида ўзларининг чуқур билимга эга эканликларини намоён этиб, ғолиб деб топилди.

TO'Y

Ulug' bobokalonimiz Amir Temur tavalludining 660 yillik toyi munosabati bilan Samarqand shahridagi barcha o'quv muassasalarida anjumanlar o'tkazilmoqda.

Darvoqe, boshlanib ketgan bobomiz yubileyida dunyo mamlakatlaridan, shuningdek xalqaro nufuzli tashkilotlardan yirik olimlar va jamoat arboblari tashrif buyurishadi.

БЮСТ ЎРНАТИЛДИ

Каттақўрғон шаҳридаги 13-ўрта мактабга бобомиз Амир Темур номи берилиши ҳамда бюсти ўрнатилишига бағишланган маросимда шаҳар ҳокими Талъат Ҳамидов, вилоят халқ таълими бошқармаси бошлиғи Анвар Бекмуродов ва бошқа мутасадди раҳбарлар, шунингдек, фахрий ўқитувчилар, маҳалла фаоллари, меҳмонлар иштирок этишди.

МУАЛЛИФЛАР:
Қодир АЛИ,
Е. MAHMUDOV,
И. УМАРОВ.

БИЗ ЎЗ КУЧ ВА ИМКОНИЯТЛАРИМИЗГА ИШОНАМИЗ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ АХБОРОТ АГЕНТЛИГИ МУХБИРИ САВОЛЛАРИГА ЖАВОБЛАРИ

САВОЛ. Ислом Абдуғаниевич! Кейинги пайтда Россиянинг айрим оммавий ахборот воситалари томонидан Ўзбекистоннинг ички ва ташқи сиёсати, иқтисодиётдаги демократик бозор янгиланишлари бузиб кўрсатилаётгани, нохолис ёндашилаётганига муносабатингизни билмоқчи эдик...

ЖАВОБ. Бу саволга жавоб бериш учун СССР барбод бўлганидан кейин бу ҳудудда юзага келган икки асосий муаммога тўхталиш лозим.

Биринчидан, эски тузум соғинчи азоб бераётган ҳамда собиқ иттифоқни у ёки бу шаклда қайта тиклаш истаги билан яшаётган Москвадаги айрим сиёсатчилар ва уларга хизмат қилаётган матбуотга бугунги кунда БМТ ва бошқа нуфузли халқаро ташкилотларнинг тенг ҳуқуқли аъзоси бўлган суверен Ўзбекистоннинг мустақил йўли тинчлик бермаяпти.

Улар ўтмиш қолипидан, салтанат даъвосидан, бугунги кунда ҳам узларининг собиқ шўролар ҳудудидаги мустақил давлатлар билан муносабатини оға ва ини ақидасига мослаб қуриш, эски, уларнинг тушунчаси бўйича яхши даврлардаги сингари, ҳамма нарсани марказдан туриб ҳал қилиш истагидан қутула олишмаяпти.

Айнан мана шу кайфият айрим «мустақил» деб аталмиш газеталарда бирёқлама мақолалар чиқишига сабаб бўлаётир.

Эртами-кечми, барибир, бу касалдан фориғ бўлишга тўғри келади. Бу қанча тез бўлса, шунча яхши. Бундан ҳамма манфаат кўради.

Биз эса, катта-кичик давлатлар, катта-кичик халқлар бўлмайди, балки қайта ҳамжамиятнинг тенг ҳуқуқли аъзолари бор ҳамда улар бир-бирини ҳурмат қилиши керак, деган ақидадан келиб чиққан ҳолда барча давлатлар ва халқлар билан муносабатимизни тенг ҳуқуқли ва ўзаро манфаатли асосга қуришни истаймиз.

Биз барча узоқ ва яқин қўшниларимиз, биринчи навбатда демократик кайфиятдаги Россия билан, кўп асрлик дўстлик, қардошлик ва ҳамкорлик ришталари билан боғланган рус халқи билан яхши муносабатда бўлишга интиламиз.

Бизнинг сиёсатимиз, энг аввало, ана шу ақидалар ҳамда мустақил Ўзбекистоннинг ҳаётий манфаатларига асосланган ҳолда шаклланиб келган ва бундан буён ҳам шундай бўлиб қолади.

Иккинчидан, собиқ шўролар ҳудудидаги кўпгина давлатлар бугунги кунда иқтисодий жиҳатдан оғир аҳволга тушгани, айтиш мумкинки, боши берк кўчага кириб қолгани ҳеч кимга сир эмас. Энг аввало оддий кишиларнинг оғир аҳволга тушиб қолгани, ислоҳотларнинг дастлабки пайтида ўжарлик билан ўтказилган «фалаж қилиб даволаш» деб ном олган жараённинг натижаси бўлиб, бундай оқибат одамларда норозилик туғдирмоқда. Ваъдалар ваъдалигича қолиб, барқарорлик ўрнатилиши ва оғир вазиятдан чиқиб олишнинг янги-янги муддатлари охири кўринмаяпти.

Бундай аҳволни оқлашнинг кенг тарқалган изоҳи — бугунги аҳвол бозор иқтисодиётига ўтиш, эски ижтимоий муносабатларнинг парчаланиши жараёнининг муқаррар натижаси, деган гап бўлиб қолди. Собиқ шўролар ҳудудидаги барча давлатлар бошидан кечираётган муқаррар фалокат, гўё СССР барбод бўлганидан кейин иқтисодий ва молиявий алоқаларнинг узилгани оқибати эмиш.

Ўзбекистоннинг миллий хусусиятларни, халқ тафаккур тарзини чуқур билиш ва уларни ҳисобга олган ҳолда демократик бозор ислоҳотларини амалга ошириш йўлидан ишонч билан, дадил бораётгани, бу йўлнинг, янгиланишларнинг босқичма-босқич амалга оширилаётгани ҳамда кучли ижтимоий сиёсат билан уйғунлиги умумий манзарага «қовушмай» турибди.

Ислоҳотларнинг дастлабки даврида чекинмасдан, аксинча, жамиятнинг иқтисодий ва сиёсий ҳаётидаги устувор йўналишларни танлаш ва амалга оширишни ўз зиммасига олган сиёсат, кишиларни ва ишлаб чиқаришни қуллаб-қувватлаш, бозор ислоҳотларига хос, ҳақиқатан ҳам муқаррар бўлган қийинчилик ва камчиликларни иложи борича камайтириш, юмшатиш учун имконият даражасидаги ҳамма ишни қилишга қаратилган Ўзбекистон давлат сиёсати мамлакатимиздаги вазиятнинг, узгалардан фарқли ўлароқ, мўътадил бўлиб турганига сабабчидир.

Собиқ шўролар ҳудудидаги давлатлар тараққиётининг кейинги беш йилдаги натижаларини олиб кўринг. Уларнинг аксарияти бугун барқарорликнинг эндигина белгиланаётган ёки кўзга ташланаётган куртаклари ҳақида жуда кўп гапирмоқда.

Лекин бу солиштириш ва қиёслаш қайси даврга нисбатан қилинмоқда? Маълум бўлишича, ўтган 1995 йилга нисбатан экан. Агарда оддий мантиқ тақозосига кўра, куртаклар деб айтилаётган ўша кўрсатичларни ислоҳот бошланган 1990 йил билан қиёслаб кўрсак-чи, у ҳолда нимани кўрамиз? Амалда иқтисодиётнинг барча соҳасида 50-70 фоиз упирилишни кўрамиз. Ёки бошқача айтганда, ишлаб чиқаришнинг ҳозирги даражаси ҳамда шунга биноан аҳолининг турмуш даражаси кўрсаткичлари бугунги кунда 60-70-йиллар даражасига тушиб қолгани маълум бўлади. Мана сизга ҳаётнинг шафқатсиз ҳақиқати.

Айримларга ўхшаб, Ўзбекистоннинг мустақиллик ва суверенитет йилларида эришган ютуқлари ҳақида жар солишни истамас эдим. Лекин шуни қатъий айтиш мумкинки, биз мамлакатимизда бундай упирилишларга йўл қўймадик.

МДҲнинг халқаро статистик қўмитаси эълон қилган объектив статистик кўрсаткичлар ҳам кўп нарсани айтиб турибди. Умумий ички маҳсулот, саноат ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши, умуман Узбекистон иқтисодиёти тараққиёти 1996 йилда 1990 йилдагига нисбатан камайгани йўқ. Аксинча, жуда кўп соҳаларда барқарор ўсиш таъминланмоқда.

Биз шу йиллар мобайнида иқтисодиётни мунтазам ва барқарор ривожлантиришнинг мустаҳкам асосини, пойдеворини яратдик. Сармоя сарфлаш дастури муваффақиятли амалга оширилмоқда. Ички сармоя ва хорижий сармоя ҳисобидан янги иншоотлар ва корхоналар қурилмоқда, янги илғор тармоқлар барпо этилмоқда. Таркибий қайта қуриш давом этмоқда. Иқтисодий ва молиявий барқарорликка эришилди, миллий валюта мустаҳкамланмоқда.

Нодавлат сектори, хусусий корхоналар иқтисодиётда муҳим ўринни эгаллаб турибди, ўрта ва кичик бизнес тез ривожланиб бормоқда. Аслида ўртаҳол мулк эгалари синфи шаклланмоқда. Қисқа қилиб, Узбекистонда бозор ислоҳотлари ва демократик янгиланишлар барқарор тус олди, дейиш мумкин. Бу ҳақда, менимча, республикамиз парламенти — Олий Мажлиснинг сўнгги сессиясида ҳам ишонарли тарзда гапирилди. Аммо, энг муҳими, буни фақат Ўзбекистондагина эмас, ундан ташқарида, олисда ҳам кўриб ва сезиб туришибди.

Бу айрим сиёсатчилар ва ахборот воситаларининг зардасини қайнатаётган иккинчи муаммодир.

Узбекистоннинг ютуқлари уларнинг ғашини келтирмоқда, бизнинг муаммоларимиз, хато ва нуқсонларимиз эса уларни хурсанд қилмоқда.

Ҳақиқатан ҳам, иштони йўқ тиззаси йиртиққа кулаверади.

Айрим Россия газеталарининг саҳифаларида пайдо бўлаётган турли уйдирмалар ва бўҳтонлар, сиёсатимизни бадном қилишга, миллатлараро нифоқ ва ишончсизлик уруғини сочишга қаратилган иғвогарлик ҳаракатлари ана шунга асосланган. Шу мақсадда бизнинг умумий тарихимиз, Марказий Осиёда яшаётган миллатлар ва халқларнинг тарихи тафтиш қилинмоқда.

Эркин матбуот хоҳлаган нарсани ёзишини, содир бўлаётган воқеаларни ўзича кўриб, уларга ўзича баҳо бериши мумкинлигини, ўз фаразлари бўлишини тушунамиз. Бу табиий ҳол. Лекин ўзини демократик ва маърифий деб ҳисоблаган бирорта мамлакатда атайлаб миллатлараро нифоқ чиқаришга, миллий қадриятларни таҳқирлашга қаратилган уйдирма ва бўҳтонлар, умумэътироф этилган мавжуд чегара ва ҳудудларни қайта кўриб чиқиш тўғрисидаги чақириқларга йўл қўйиб бўлмайди.

Биз ҳаммамиз оддий бир ҳақиқатни тушуниб олишимиз керак: мамлакатимизни ичдан емиришга уринишмоқда. Шу сабабли мен осойишталигимиз ва келажагимиз учун фақат Узбекистон халқларининг бирлиги кифоя қилмайди, Қозоғистон ва Урта Осиё ҳудудида яшовчи барча халқларнинг ҳамжиҳатлиги, ҳамкорлиги ва бирлиги ҳам зарур, деб қатъият билан айтмоқдаман. Шу заминда яшайдиган ҳар бир кишининг онгига Туркистон бизнинг умумий уйимиз, деган муқаддас тушунчани си-

(Давоми 2-бетда).

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ТЕМУРИЙЛАР ТАРИХИ ДАВЛАТ МУЗЕЙИНИНГ ОЧИЛИШИ МАРОСИМИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

(Боши 1-бетда).

Муҳтарам жамоат!

Ҳаммамиз яхши биламизки, тарихда машҳур жаҳонгирлар кўп ўтган. Лекин айтинг, дунёнинг қайси ерида, қайси замонда Амир Темурдек буюк саркарда, Амир Темурдек буюк давлат арбоби, Амир Темурдек илмфан, маънавият ва руҳоният ҳомийси бўлган?!

Бугун — ҳаётимизнинг барча жабҳаларида адолат ва ҳақиқат қарор топаётган тарихий бир даврда шу фикрни алоҳида таъкиллашни истар эдим:

Амир Темур — бизнинг шаён-шавкатимиз, ғурур-ифтихоримиздир.

Амир Темур — халқимиз даҳосининг тимсоли, маънавий қудратимиз рамзидир.

Азиз дўстлар!

Биз ҳазрати Темурни буюк бунёдкор деб бошимизга кўтарамиз. Руйи заминнинг сайқали бўлмиш Самарқандда, Шаҳрисабз, Бухоро, Тошкент ва соҳибқирон қурган бепоён салтанатнинг бошқа ҳудудларида бунёд этилган нодир меъморий обидалар, тенгсиз боғу роғлар Темурбек бобомизга хос амалий шижоат самарасидир.

У беназир зотнинг ўсмирлик йиллари мўғул истибдоди авжига чиққан йилларга тўғри келди. Бу пайтда Мовароуннаҳрдай гуллаб-яшнаган пойдор юрт тарихий номини ҳам йўқотиб, мустамлака ўлкасига — чигатой улусига айланиб қолган эди. Масжиду мадрасалар, кутубхоналар вайрон қилинган, суғориш иншоотлари ишдан чиққан, сон-саноқсиз солиқлар, келгинди ва маҳаллий амалдорларнинг жабр-зулми халқнинг силласини қуритган эди.

Бу каби чексиз адолатсизликдан ёш Темурбекнинг қанчалар изтироб чекканини бизнинг авлодимиз — сиз билан биз айниқса чуқур ҳис этамиз. Чунки орадан 6 аср ўтиб, худди шундай қўрғуликлар бизнинг ҳам бошимизга тушди.

Шавкатли аждодимизнинг улмас хизматлари шундаки, у мураккаб тарихий шароитда халқнинг бошини қовуштира билди. Истилочиларга қақшатқич зарба бериб, Туркистон заминида илк бор истиқлол байроғини баланд кўтарди. Пароканда мамлакатлар, эллар, элатларни бирлаштириб, марказлашган қудратли салтанат тузди.

Адолат кучда эмас, куч адолатдадир, деган шиор Амир Темур салтанатининг барча ҳудудларида бирдай амал қилиб, ахлоқий-маънавий мезонга айланди.

Йигирма асрдан ортиқ тарихга эга бўлган Тошкент Амир Темурнинг муқаддас қадамжоларидан биридир. Жаннатмакон бобомиз қадим Шошга алоҳида эътибор билан қараган. Шу заминда ўтган Шайх Зайниддин бобо, Зангиота сингари кўплаб мўътабар зотларнинг мақбараларини обод қилиб, уларнинг руҳларини шод этган.

Олти юз йилдан сўнг биз — Амир Темурнинг бугунги ворислари соҳибқироннинг табаррук номларини тиклаш, руҳи покларини шод этишдек савобли ва шарафли ишга қўл урриб, шаҳри азим Тошкентнинг қоқ марказида бобокалонимизга ҳайкал ўрнатдик.

Бугун зўр шодиёна билан очилаётган темурийлар тарихи давлат музейи соҳибқирон шахсиятига нисбатан юртимизда тарихий адолат тантана қилганининг яна бир амалий исботидир.

Айтиш мумкинки, Амир Темур хиёбони гўзал бир узук бўлса, бу музей шу узукнинг ёқут кўзидир.

Музейни зиёрат қилган ҳар бир инсон менинг бу сўзларим шоирона ташбеҳ ёки муболаға эмаслигига ишонч ҳосил қилади. Бу музейда бизнинг ўтмишимиз ҳам, бугунги кунимиз ва буюк истиқболимиз ҳам бамисоли кўзгуда акс этгандек намоён бўлади.

Кимки ўзбек номини, ўзбек миллатининг куч-қудратини, адолатпарварлигини, чексиз имкониятларини, унинг умумбашарият ривожига қўшган ҳиссасини, шу асосда келажакка ишончини англамоқчи бўлса, Амир Темур сиймосини эслаши керак.

Азиз юртдошларим!

Фурсатдан фойдаланиб, барчамизнинг номимиздан, эл-юртимиз номидан шу олий иморатни бунёд этишда жонбозлик кўрсатган барча инсонларга самимий миннатдорчилик билдираман.

Қадрли ватандошлар!

Амир Темурнинг башарият олдидаги улмас хизматларини маърифатли жаҳон муносиб баҳолаб келмоқда. Соҳибқирон юбилейининг ЮНЕСКО томонидан халқаро миқёсда кенг нишонланаётгани ана шу эътирофнинг ёрқин далилидир.

Шундай қувончли ва ҳаяжонли дамларда Амир Темурдек буюк зот мансуб бўлган миллат фарзандлари эканимизнинг, томиримизда Амир Темур шижоати жўш ураётганини ўйласак, англасак, қалбимизни чинакам ифтихор туйғулари қамраб олади.

Амир Темур ҳаётининг мазмуни, бетакрор фаолиятининг асосий маъноси — Ватан озодлиги, Ватанга муҳаббат деган олий қадриятлардан иборатдир.

Соҳибқирон бобомизнинг руҳияти истиқлол ва ҳурлик, эркинлик ғоялари билан табиий ва гўзал бир равишда уйғунлашиб кетган. У ҳатто умрининг сўнгги онларида ҳам зурриёдларига қарата «Истиқлол билан мулку миллат, лашкар ва раъиятни бошқарингиз» деб васият қилган. Чуқурроқ ўйлаб қарасак, бу васият айнан бизлар учун — буюк соҳибқироннинг бугунги авлодлари учун айтилган.

Ҳамиша эл ғамини, юрт ғамини ўйлаб яшаган соҳибқирон ёвлар оёғи остида топталган улкани дунёнинг энг қудратли салтанатига айлантирган эди. Келинглар, азиз дўстлар, барчамиз яқдил бўлиб, ҳалол меҳнатимиз, ақлу заковатимиз, Ватанга муҳаббатимиз билан Ўзбекистонни жаҳон ҳавас қиладиган буюк давлатга айлантирайлик! Бу йўлда бобокалонимизнинг: «Адолат ва озодлик — дастурингиз, раҳбарингиз бўлсин» деган доно ўгитлари доимий шиоримиз бўлсин!

Муҳтарам жамоат!

Бугунги маросим ҳам ҳадемай тарих мулки бўлиб қоладди. Орадан йиллар, асрлар ўтади, аммо Худонинг марҳамати билан, адолат билан тикланган улуғ аждодларимизнинг табаррук номлари абадий яшайди.

Шу боис менинг иймоним комилки:

Соҳибқирон даҳоси йўлчи юлдуз каби чарақлаб, бизни доимо олижаноблик ва бунёдкорликка чорлайди!

Бу дунёда халқимиз, миллатимиз, Ўзбекистонимиз бор экан, Амир Темур номи барҳаёт!

Илоҳим, ҳазрати Амир Темур эъзозлаган ғоялар — шижоат ва мардлик, адолат ва қатъият ҳар биримизга ҳамиша ҳамроҳ бўлсин!

Жаҳонга Амир Темурдек буюк даҳони берган халқ мангу яшасин, бахту саодати зиёда бўлсин!

Барча эзгу ишларимизда тангримизнинг ўзи мададкор бўлсин!

АЗАЛИЙ БУЮКЛИК МАСКАНИ

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ САМАРҚАНД ШАҲРИДА АМИР ТЕМУР ҲАЙКАЛИНИНГ ОЧИЛИШ МАРОСИМИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Азиз ватандошлар!

Муҳтарам меҳмонлар!

Қадрли самарқандлик биродарлар!

Аввало, бугунги файзли ва тарихий бир кунда шаҳри азим Самарқандга, барча вилоят аҳлига беқиёс ҳурматимни, фарзандлик меҳримни изҳор этишга ижозат бергайсиз.

Аждодларни хотирлаш, уларнинг руҳини шод этиш халқимизнинг азалий удумидир. Бу муқаддас анъана авлодларни эзгуликка, утганлар олдидаги ворислик бурчини адо этишга чорлайди.

Бугун сиз билан ана шундай қутлуғ дақиқаларда учрашиб турибмиз. Фурсатдан фойдаланиб, иймон-эътиқодли фахрийларимизга, Самарқанд аҳлига, улуғ бобокалонимиз Амир Темур арвоҳини шод этиш учун йиғилган барча инсонларга самимий миннатдорчилик билдираман.

Азиз дўстлар!

Қачонки, биз Амир Темур ҳазратларини ёд этар эканмиз, соҳибқирон салтанатининг пойтахтини ҳам эҳтиром билан тилга оламиз.

Чунки Амир Темур ва Самарқанд тушунчаларини бир-биридан айри ҳолда таккаввур этиб бўлмайди.

Самарқанд — халқимиз, миллатимиз довруғини бутун дунёга таратган, минг-минг йиллик тарихга эга илоҳий масканимиздир.

Самарқанд — ўтмиши шарафли, бугуни саодатли, келажаги абадий шаҳардир.

Самарқанднинг ана шу оламшумул шуҳратига, тенгсиз салобатининг юксалишига, шонли тарихига беқиёс ҳисса қўшган зот бобомиз Амир Темурдир.

XIII асрнинг биринчи ярмида Самарқанд босқинчилар зулми туфайли харобаликка юз тутган, қалъалар, масжидлар, мадрасалар қаровсиз қолган эди. Ўша замонда юртимизга келган бир араб сайёҳининг шоҳидлик беришича, Самарқанд шундай ҳувиллаб ётардики, аввалги аҳолисининг чорак қисми қолган, меъморий обидалар вайронага айланган, ариқлар қумилиб кетган, шаҳар сувсиз, боғлар қуриб битган эди.

Соҳибқирон бобомиз ана шундай мураккаб бир даврда тахт тепасига келди.

У Самарқанднинг гуллаб-яшнаши учун бутун умрини сарф этди.

Бобокалонимиз Самарқандни жаҳондаги энг катта ва қудратли давлатнинг пойтахти сифатида буюк нуфуз касб этишини, мислсиз гўзал ва обод бўлишини, ҳар томонлама тараққий топишини орзу қилган эди. Бу эзгу ният Самарқанд қиёфасида ўз ифодасини топди.

Ҳазрати Темур бутун дунёдан ва ўз юртимиздан моҳир меъморларни, қўли гул ҳунармандларни ўз пойтахтини барпо этишга жалб қилди, уларни ана шу олижаноб мақсад йўлида бирлаштирди. Уларнинг салоҳият ва ақл-заковатини сафарбар этиб, ижодларига илҳом бағишлаб, оламда тенги ва ўхшаши бўлмаган меъморий мўъжизаларни бунёд қилдирди.

Самарқанднинг мовий гумбазлари, осмонўпар миноралари, улардаги бетакрор ранглар, олам-олам мазмунга эга нақшу нигорлар бизни ерга қараб эмас, бошимизни баланд кўтариб қадр-қимматимизни билиб яшашга ундайди.

Бугун биз Амир Темур бобомиз буюк бунёдкорлик режаларини ноёб обидаларда бекаму-кўст мужассам этиб, Самарқандни ер юзининг мўъжизасига айлантирган Бадриддин ибн Шамсиддин, уста Али Насафий, Олим Насафий, Мавлоно Убайдуллоҳ, Пирмуҳаммад Боғишамолий, Мавлоно Жунайс сингари юзлаб-минглаб меъмору муҳандис аждодларимизни, ҳунарманд усталаримизни ҳам эслаб, уларнинг хотирасига тасаннолар айтамиз.

Соҳибқирон бобомиз даҳосининг шарофати билан шаҳри азим Самарқанд ер юзининг сайқалига айланди.

Бу олий унвон шунчаки айтилган чиройли гап эмас. Темурийлар салтанатининг маркази, темурийлар қудратининг тимсоли бўлмиш бу табаррук маскан оламнинг етти иқлимида маълуму машҳур бўлди.

Дунёнинг турли мамлакатларидаги не-не одамлар Самарқандни бир бор кўришни, унинг муқаддас тупроғини тавоф этиб, азиз-авлиёларнинг ҳоки пойларини зиёрат қилишни ўзлари учун улуғ шараф деб билганлар. Жаҳоннинг барча ҳудудларидан илм тилаб, маърифат тилаб инсонлар Самарқанд сари интилганлар. Чунки дунёнинг энг катта ва бой кутубхоналари, ўша замоннинг энг улуғ дорилфунунлари — мадрасалар, энг машҳур алломалар айнан шу ерда, мана шу заминда фаолият кўрсатар эди.

Халқимиз, шу жумладан, Самарқанд аҳлининг бугунги ҳаётимиз ва эртанги истиқболимиз йўлида қилаётган меҳнати, фан ва маданият намоёндаларининг изланишлари соҳибқирон давридаги ўша оламшумул ишларини номидан шу олий иморатни бунёд этишда жонбозлик кўрсатган барча инсонларга самимий миннатдорчилик билдираман.

Қадрли ватандошлар!

Амир Темурнинг башарият олдидаги улмас хизматларини маърифатли жаҳон муносиб баҳолаб келмоқда. Соҳибқирон юбилейининг ЮНЕСКО томонидан халқаро миқёсда кенг нишонланаётгани ана шу эътирофнинг ёрқин далилидир.

Шундай қувончли ва ҳаяжонли дамларда Амир Темурдек буюк зот мансуб бўлган миллат фарзандлари эканимизнинг, томиримизда Амир Темур шижоати жўш ураётганини ўйласак, англасак, қалбимизни чинакам ифтихор туйғулари қамраб олади.

Амир Темур ҳаётининг мазмуни, бетакрор фаолиятининг асосий маъноси — Ватан озодлиги, Ватанга муҳаббат деган олий қадриятлардан иборатдир.

Соҳибқирон бобомизнинг руҳияти истиқлол ва ҳурлик, эркинлик ғоялари билан табиий ва гўзал бир равишда уйғунлашиб кетган. У ҳатто умрининг сўнгги онларида ҳам зурриёдларига қарата «Истиқлол билан мулку миллат, лашкар ва раъиятни бошқарингиз» деб васият қилган. Чуқурроқ ўйлаб қарасак, бу васият айнан бизлар учун — буюк соҳибқироннинг бугунги авлодлари учун айтилган.

Ҳамиша эл ғамини, юрт ғамини ўйлаб яшаган соҳибқирон ёвлар оёғи остида топталган улкани дунёнинг энг қудратли салтанатига айлантирган эди. Келинглар, азиз дўстлар, барчамиз яқдил бўлиб, ҳалол меҳнатимиз, ақлу заковатимиз, Ватанга муҳаббатимиз билан Ўзбекистонни жаҳон ҳавас қиладиган буюк давлатга айлантирайлик! Бу йўлда бобокалонимизнинг: «Адолат ва озодлик — дастурингиз, раҳбарингиз бўлсин» деган доно ўгитлари доимий шиоримиз бўлсин!

Муҳтарам жамоат!

Бугунги маросим ҳам ҳадемай тарих мулки бўлиб қоладди. Орадан йиллар, асрлар ўтади, аммо Худонинг марҳамати билан, адолат билан тикланган улуғ аждодларимизнинг табаррук номлари абадий яшайди.

Шу боис менинг иймоним комилки:

Соҳибқирон даҳоси йўлчи юлдуз каби чарақлаб, бизни доимо олижаноблик ва бунёдкорликка чорлайди!

Бу дунёда халқимиз, миллатимиз, Ўзбекистонимиз бор экан, Амир Темур номи барҳаёт!

Илоҳим, ҳазрати Амир Темур эъзозлаган ғоялар — шижоат ва мардлик, адолат ва қатъият ҳар биримизга ҳамиша ҳамроҳ бўлсин!

Жаҳонга Амир Темурдек буюк даҳони берган халқ мангу яшасин, бахту саодати зиёда бўлсин!

Барча эзгу ишларимизда тангримизнинг ўзи мададкор бўлсин!

ТИКЛАНГАН ТАРИХИЙ ҲАҚИҚАТ ТАНТАНАСИ

(Боши 1-бетда).

моларга, дин пешволарига, фозилу ижод аҳлига беқиёс ҳурмат кўрсатган. Масжиду мадрасалар қурдирган. Амир Темур руҳларига бағишлаб Қуръони каримдан оятлар ўқилиб, дуои фотиҳа қилинади. Удумларимизга биноан меҳмонларга ош тортилади, мумтоз қўшиқлар ижро этилади.

Карнай-сурнай садолари музей очилишига бағишланган тантанали маросим бошланишидан дарак беради.

Темурийлар тарихи давлат музейининг очилишига бағишланган тантанали митингни Тошкент шаҳар ҳокими К. Тўлаганов очди. Ўзбекистон Давлат мадҳияси янгирайди.

Президент Ислом Каримов нутқ сўзлади.

Мамлакатимиз раҳбари муҳташам музейнинг қисқа вақтда қуриб битказилгани ва осори-атиқалар билан тўлдирилгани буюк бобокалонимизга бўлган ҳурмат ва эҳтиром рамзи, маданий ҳаётимиздаги улкан воқеа эканини таъкидлади.

Юртбошимиз алвон лентани қирқади. Музей очиқ деб эълон қилинади.

Президент Ислом Каримов ва республика ҳукумати аъзолари музей экспонатлари билан танишдилар.

Темурийлар тарихи давлат музейи жаҳон андозалари талабига мос даражада ниҳоятда тезкорлик билан ишга туширилди. Бу иншоотнинг умумий майдони беш минг квадрат метрни ташкил этади. Музей қурилишида бутун республикамиздан мутахассислар қатнашди. Асосий қурилиш материаллари вилоятларимиздан келтирилди. Бунёдкорлик ишларини бажаришда «Тошкентуйжойинвесткурилиш» корпорацияси қурувчилари, Тошкент чинни ва керамика, «Миконд» заводлари, «Усто» корхонаси, Югославиянинг «Торевик» фирмаси ва бошқа ўнлаб меҳнат жамоаларининг фидойилари муносиб ҳисса қўшдилар. Зумрад рангида товланиб турган улкан гумбазни эса Тошкент авиация ишлаб чиқариш давлат акционерлик жамияти мутахассислари тайёрлаб берди. Натижада буюк бунёдкор, илм-фан, санъат ҳомийси Амир Темур салтанатининг шуҳратига мос келадиган муаззам меъморчилик асари бунёд этилди.

Шундан сўнг Президентимиз Амир Темур хиёбонидаги соҳибқирон ҳайкали пойига гул қўяди.

Маросимларда Ўзбекистон Олий Мажлиси Раиси Эркин Халилов, Бош вазир Уткир Султонов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари, Амир Темурнинг 660 йиллик юбилейини ўтказиш республика ташкилий қўмитаси раиси Исмоил Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари, Олий Мажлис Раиси ва Бош вазир ўринбосарлари иштирок этдилар.

Темурийлар тарихи давлат музейи очилишига бақишланган тантаналар кун бўйи давом этди. Тошкентликлар ва пойтахт меҳмонларининг музей билан танишуви бошланди.

САМАРҚАНД

Бу қўҳна шаҳар ва Амир Темур номи бир-бири билан чамбарчас боғлиқ. Зеро, буюк марказлашган давлат барпо этган соҳибқирон уни ўз мамлакатининг пойтахти қилган, унинг довруғини бутун дунёга таратган эди. Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига бағишланган асосий тантаналарнинг бу ерда ўтказилиши ҳам бежиз эмас.

Шу кунларда Самарқанд ўзгача шукуҳ ва ғўзаллик касб этган. Шаҳар жамоатчилиги буюк бобокалонимиз тўйига пухта тайёргарлик кўрди. Ўнлаб тарихий обидалар таъмирланди, соҳибқирон номи билан боғлиқ қадамжолар обод қилинди, янги иншоотлар қурилди.

Бугун республика Президенти Ислом Каримов Самарқанд шаҳрига келди.

Шаҳар аэропортида Президент Ислом Каримовни вилоят ҳокими А. Мардиев, Самарқанд шаҳри ҳокими А. Носиров ва бошқа расмий кишилар кутиб олди.

Машиналар кортежи шаҳарнинг юбилей арафасида бунёд этилган Амир Темур майдони сари йўл олади. Майдон байрамона безатилган. Соҳибқирон таваллудининг 660 йиллиги ҳамда Самарқанд шаҳрининг Амир Темур ордени билан мукофотланишини қутловчи алвонлар хилпираб турибди. Майдонга шаҳар меҳнат жамоалари, маҳаллалар, жамоат ташкилотлари, миллий маданий марказлар вакиллари ҳамда вилоятнинг барча туманларидан келган меҳмонлар йиғилган.

Президент Ислом Каримов ҳайкал пойига гулчамбар қўяди. Самарқанд вилояти, шаҳри ҳокимликлари ва меҳнат жамоалари вакиллари ҳам буюк бобокалонимизга ҳурмат бажо келтириб, ҳайкал пойига гуллар қўядилар.

Қутлуғ тўй арафасида республика Президенти Ислом Каримов Фармонига кўра Самарқанд шаҳри Амир Темур ордени билан мукофотланган эди. Бу ерда ана шу юксак мукофотни топширишга бағишланган тантанали митинг бўлиб ўтди. Уни Самарқанд вилояти ҳокими А. Мардиев очди.

Митингда юртбошимиз нутқ сўзлади. Давлатимиз раҳбари Самарқанд аҳлини юксак мукофот билан қутлаб, соҳибқирон таваллуди байрами кунларида шаҳарга биринчи рақамли Амир Темур ордени топширилиши рамзий маънога эга бўлган тарихий воқеа эканлигини таъкидлади ва ушбу унутилмас кун — 18 октябрни «Самарқанд куни» деб эълон қилиш таклифини айтди. Таклифни йиғилганлар қарсаклар билан маъқулладилар.

Майдонга Самарқанд шаҳри байроғи олиб кирилади. Йиғилганларнинг қизғин олқишлари остида Ислом Каримов унга Амир Темур орденини қадаб қўяди.

Митингда сўзга чиққанлар Самарқанднинг юксак орден билан мукофотланиши шаҳарнинг ватанимиз тарихида тутган беқиёс ўрни, самарқандликларнинг асрлар давомида миллий фан ва маданиятимизни ривожлантиришга қўшган буюк ҳиссасининг эътирофи эканини мамнунлик билан қайд этдилар. Орадан олти аср ўтиб Амир Темур ўз пойтахтига қайтганини, мустақил Ўзбекистонимизда янги уйғониш даври кечаётганини таъкидлаб, маданият ва маънавиятни юксалтириш, тарихий қадриятларни тиклаш борасида қилинаётган ишлар ҳамда эътибор ва ғамхўрлик учун мамлакатимиз Президентига миннатдорлик изҳор этдилар.

Соҳибқирон хайкали очилиши ҳамда шаҳарга Амир Темур ордени топширилишига бағишланган анжуман билан Самарқандда буюк бобокалонимиз таваллудининг 660 йиллигига бағишланган тантаналар бошланди.

Байрам шодиёналари, сайллари давом этмоқда.

ШАҲРИСАБЗ

Муборак юртимизнинг қадимий маданият ўчоқларидан бири бўлган Шаҳрисабз соҳибқирон Амир Темурнинг болалиги кечган, унинг илк зафарларига, қувонч ва ташвишларига гувоҳ маскандир. Бу қадимий шаҳар Хуснав Деҳлавий, Мирзо Бедил, Мирзо Улуғбек, Алишер Навоий, Бобур каби кўплаб шеърият, фан даргалари, давлат арбоблари фаолиятига ҳамداхлдордир. Бироқ, юртимизнинг, унинг ўзаро ғўшаларидан бири бўлмиш Шаҳрисабзнинг довруғини оламга ёйишда, ватанимиз ободончилиги, маданияти ривожида соҳибқирон Амир Темурнинг ҳиссаси ғоят беқиёсдир.

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов 18 октябрь куни Шаҳрисабзга ташриф буюрди. Мамлакатимиз раҳбарини Қашқадарё вилояти ҳокими О. Пармонов, Шаҳрисабз шаҳри ҳокими А. Зайниддинов ва бошқа расмий кишилар кутиб олди.

Автомашиналар карвони қадимий шаҳарнинг «Буюк ипак йўли» кўчаси бўйлаб Амир Темур номидаги майдон сари йўл олади.

Президент Ислом Каримов ва унга ҳамроҳлик қилаётган кишилар байрамона безатилган майдонга кириб келади. Майдоннинг қадим Оқсарой рупарасидаги марказида Амир Темурнинг улуғвор ҳайкали ўрнатилган. Кўксингни ғурурга тўлдирувчи Ўзбекистон мадҳияси оҳанглари остида Президент Ислом Каримов алвон лентани қирқиб, соҳибқирон ҳайкалини очади.

Амир Темур ҳайкали пойига Президент Ислом Каримов гулчамбар қўяди.

Шундан сўнг майдонда Шаҳрисабз шаҳрига «Амир Темур» ордени топширилишига бағишланган митинг бошланди. Митингни Қашқадарё вилояти ҳокими О. Пармонов очди.

Митингда Президент Ислом Каримов нутқ сўзлади ва Шаҳрисабз шаҳри байроғига юксак орденни қадаб қўйди.

Сўзга чиққанлар Ўзбекистон Президентига тарихий анъаналарни, миллий маданиятни тиклаш, бободаримиз номини улуғлаш борасида амалга ошираётган ишлари учун миннатдорлик билдирдилар. Соҳибқирон таваллуд топган юрт бўйлаб тантаналар ва халқ сайли бошланди.

* * *

Президент Ислом Каримовга Самарқанд ва Шаҳрисабз сафарида Бош вазирнинг биринчи ўринбосари, Амир Темурнинг 660 йиллик юбилейини ўтказиш республика ташкилий қўмитаси раиси Исмоил Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари Темур Алимов, Ҳайрулла Жўраев, Бош вазир ўринбосари Саидмухтор Саидқосимов, Президентнинг Матбуот котиби Мурод Муҳаммад Дуст ва бошқа расмий кишилар ҳамроҳлик қилди.

Шу куни Президент Ислом Каримов Шаҳрисабздан Тошкентга қайтиб келди.

Аҳмад ХЎЖА,
Амиркул КАРИМОВ,
Шуҳрат УМИРОВ,
ЎзА махсус мухбирлари.

БИЗ ЎЗ КУЧ ВА ИМКОНИЯТЛАРИМИЗГА ИШОНАМИЗ

(Боши 1-бетда).

нгдириш муҳим аҳамиятга эгадир. Бу ўйни биз биргаликда асрашимиз лозим.

САВОЛ. Ғўё пул ислоҳоти бўлиши ва ўзбек сўмини қатъий валютага алмаштириш муаммолари тўғрисида тарқатилган миш-мишлардан мақсад нима деб ўйлайсиз?

ЖАВОБ. Улар ҳам мен юқорида айтган мақсадларни кўзда тутишмоқда. Ўзбекистон ҳукумати ўтказаётган сиёсатни бадном қилишга, аҳоли орасида ишончсизлик ва шубҳа уруғини сочишга ва шу йўл билан республикадаги вазиятни беқарорлаштиришга ҳаракат қилишмоқда.

Бу саволга жавобан яна нималар дейиш мумкин? 1993 йилда биз муомалага чиқарган миллий валюта — сўм ҳозирги вақтда барқарор мустаҳкамланиш тамойилига эга. Бунга, аввало, ислоҳотларни амалга ошириш натижасида умумий иқтисодий барқарорлашиш, 1996 йилнинг бошларида ўзга ташланган ишлаб чиқаришнинг барқарор ўсиш суръатлари ва ички истеъмол бозорининг рақобатбардошли товарлар билан тўлдирилгани ёрдам бермоқда. Молиявий барқарорлик, давлат бюджетидаги камомад ҳажмининг жуда камлиги келишган ҳолда бўлиши, узаро тўловлар масалаларининг ҳал қилингани, давлат қарзининг йўқлиги ва энг муҳими — бизда иш ҳақи, пенсиялар, стипендиялар, нафақалар тўлашда қарзнинг йўқлиги ҳам ўз валютамиз барқарорлиги туфайлидир.

Бундан ташқари, миллий валюта — сўмнинг хорижий қатъий валютага нисбатан қийматининг барқарорлигини ҳам эътиборга олиш керак. Деярли барча вилоятларда, шаҳарлар ва туманларда сарфланаётган сармоя ҳажмининг тобора ортиб бораётгани, республика иқтисодиёти учун ҳаётий муҳим ишлаб чиқариш иншоотлари қурилаётгани ва ишга туширилаётгани ҳам миллий валюта барқарорлигини мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Собиқ иттифоқ ҳудудидаги бошқа мамлакатларнинг иқтисодиётида бундай барқарорликни кузатиш қийин.

Энг муҳими, миллий валютани мустаҳкамлашда мамлакат олтин-валюта заҳирасининг аҳамияти жуда катта. Мамлакатимиз фуқароларини ишонтириб айтишимиз мумкинки, бу хусусда ҳеч кимда ҳеч қандай шубҳа бўлмаслиги керак. Давлатимиз заҳиралари, қисқа қилиб айттанда, кўпайиб бормоқда. Буни, аввало, Халқаро валюта жамғармаси, Жаҳон банки ва бошқа нуфузли халқаро иқтисодий ва молиявий ташкилотлар тасдиқламоқда.

Яна бир муҳим далилни келтириш мумкин. Ҳозирги вақтгача Ўзбекистонда қиймати 200 ва 500 сўмлик қоғоз пуллар муомалага чиқарилмагани ҳам пул ва молия тизими барқарорлигидан далолат беради. Бундай пуллар қатъий зарурат бўлган тақдирдагина муомалага чиқарилади. Айни пайтда бошқа қўшни мамлакатларда 5, 10 ва ҳатто 100 минг сўмлик пуллар кўпдан буён муомалада юрибди.

Хуллас, тарқатилаётган миш-мишлар ва ғаразли уйдирмаларга ҳеч қандай асос йўқ.

Пул муомаласида бизда ҳеч қандай муаммо йўқ, деб бўлмайди, албатта. Бу борада жиддий муаммолар ҳам мавжуд, лекин улар ҳал этиш ва назорат қилиш мумкин бўлган муаммолардир.

Ҳозир республикада сўмни нақдина ва нақдсиз қатъий валютага алмаштиришда тартиб ўрнатиш чоралари қўрилмоқда. Бу чораларнинг ҳаммаси аввало чайқовчилик, хизмат мавқеини суиистеъмол қилиш ва порахўрлик ҳолларини бартараф этишга қаратилган. Қисқа қилиб айтганда, яна бир бор такрорлайман: бу саъй-ҳаракатлар молия ва банк ислоҳотларининг бу муҳим соҳасида тегишли тартиб ўрнатишга хизмат қилади.

Айни пайтда шуни айтмоқчиманки, республикада сўмни қатъий валютага алмаштириш ҳажми камаймаяпти, аксинча кўпайиб бормоқда. 1995 йилда конвертациялаш ҳажми 1,3 миллиард АҚШ доллари бўлган бўлса, 1996 йилда сўмни қатъий валютага алмаштириш тахминан бир ярим баравар кўпайиб, 2 миллиарддан зиёд АҚШ долларини ташкил этади.

Таъкидлаш керакки, бу жараёнда хорижий шериклар билан биргаликда барпо этилган бирорта корхона ва қурилаётган ҳамда ишлаб турган супермаркетлар, республикамизга ички бозор учун зарур, такрор айтаман, зарур истеъмол моллари ва хизматларни олиб келаётган йирик воситачи ҳуқуқий шахслар, шунингдек, республикамизга илғор, замонавий техника ва технологияни етказиб бераётган қўшма сармоя лойиҳаларини амалга оширишда иштирок этаётган шерикларимиз четлаб ўтилмаслиги ёки камситилмаслиги керак. Бу масалалар қатъий назорат остига олинади.

САВОЛ. Ҳозирги пайтда жаҳон жамоатчилиги ва Афғонистонга қўшни мамлакатлар аҳолисининг диққат-эътибори бу мамлакатда содир бўлаётган фожиали воқеаларга қаратилган. Қўшни Афғонистонда вужудга келган вазиятни Сиз қандай баҳолайсиз?

ЖАВОБ. Афғонистонда юз бераётган воқеалар барча мамлакатларнинг жамоатчилиги ва раҳбарларини, биринчи навбатда, Афғонистонга қўшни бўлиб яшаётган кишиларни ташвишга солмай қўймайди.

Афғонистонда фуқароларнинг биродаркушлик уруши 18 йилдан буён давом этмоқда. Ўша вақтда айтилганидек, «ўз байналмилал бурчини бажариш», «халқаро империализм кирдикорларига йўл қўймаслик учун» совет қўшинлари чекланган қисмининг мустақил Афғонистон ҳудудига киритилиши бу урушнинг бошланишига асосий сабаб бўлган эди.

Бунинг оқибатида ўн минглаб собиқ Совет Армияси аскарлари ҳалок бўлди, майиб-мажруҳ этилди. Хароб бўлган тақдирлар, оналар ва аёлларнинг йиллаб, ҳатто ўн йиллар давомида ҳам тузалмайдиган ғамзадалиги ҳам ана шу уруш натижасидир. Юз минглаб нобуд бўлган афғонистонликлар, миллионлаб қочоқлар, ёндирилган шаҳар ва қишлоқлар, жафокаш Афғонистон халқининг тақдиридаги қонли воқеалар ва беадоқ ғам-алам шу уруш туфайлидир. Ҳадемай Афғонистон ҳудудидан совет қўшинлари олиб чиқиб кетилганига 9 йил тўлса-да, фуқаролар уруши тўхтагани йўқ, аксинча, авж оляпти.

Афғонистонда ҳокимиятни эгаллаш учун этник, ҳудудий ва диний гуруҳлар олиб бораётган уруш ҳоҳ у, ҳоҳ бу томоннинг вақтинчалик устунлиги билан давом этмоқда. Сиёсий партиялар ҳам, уларнинг етакчилари ҳам асосан аҳолининг турли этник гуруҳлари ва кучли қариндош-уруғлар намояндалари бўлиб, уларнинг тарихи, узаро алоқаси, мақсадларини бир қарашда аниқлаш жуда қийин. Бунинг устига, фуқаролар уруши йилларида бу партиялар, этник ва диний гуруҳлар бир неча бор турли блокларга қўшилдилар — улар ҳоҳ қабилалараро зиддиятда иттифоқдош бўлдилар, ҳоҳ «жиҳод» ёки муқаддас уруш эълон қилиб, ўзларининг кечаги иттифоқдошлари билан ўзаро шафқатсиз кураш олиб бордилар ва олиб бормоқдалар. Ҳокимият учун бўлган бу аёвсиз қабилалараро урушда халқ манфаатлари, унинг бугуни ва эртаси четда қолиб кетмоқда.

Бу даврда Афғонистонда тинч яратувчилик меҳнатидан мосуво, асосан жанг қилиш ва одам ўлдиришни биладиган авлод кучга кирмоқда.

Бугунги кунда Афғонистон халқаро террорчиликнинг, қурол билан савдо-сотиқ қилишнинг хавфли манбаига, жаҳон бозорига асосан гиёҳванд моддалар етиштириб берувчи мамлакатлардан бирига айланди.

БМТ маълумотларига кўра, Афғонистонда йилига икки ярим минг тоннадан зиёд гиёҳванд моддалар етиштирилади ва турли йўллар билан дунёнинг кўплаб минтақа ва мамлакатларига тарқатилади. Афғонистон бугун бутун Марказий Осиё минтақасидаги, бутун дунёдаги ута хавфли қарама-қаршилик ва портлашларнинг манбаидир. Буни кўплаб давлат ва халқаро ташкилотлар, биринчи навбатда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти тушуниб ета бошлади.

Бизнинг имонимиз комилки, Афғонистондаги урушни фақат бир шартга амал қилгандагина тўхтатиш мумкин: Афғонистоннинг ички ишларига ҳеч ким аралашмаслиги керак. Ва биринчи навбатда Афғонистонда бир-бирига қарши курашаётган гуруҳларга ажал қуроллари етказиб беришни тўхтатиш лозим.

Қурол-яроғ етказиб бериш давом этар экан, Афғонистондаги урушни тўхтатиб бўлмайди. Айни шуни ҳисобга олиб, Узбекистон Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Хавфсизлик Кенгашига Афғонистонга қурол олиб киришни тақиқлаш тўғрисидаги таклиф билан чиқди.

Узбекистоннинг бу таклифи амалда барча буюк давлатлар, Европа парламенти, жафокаш афғон заминида биродаркушлик урушининг тўхтатилишига, тинчлик ва барқарорлик ўрнатилишига тилда эмас, амалда манфаатдор бўлган яна кўплаб мамлакатлар томонидан қўллаб-қувватланди.

Биз бугун дунёда жуда кўп шов-шувга сабаб бўлган толибларни Афғонистонда бир-бирига қарши жанг қилаётган томонлардан бири деб биламиз. Чет эл оммавий ахборот воситалари уларнинг ўта мутаассиблиги, экстремистлиги, ўз рақибларидан аёвсиз уч олиши, ҳокимият ва бошқарувнинг ўрта асрларга хос бўлган шафқатсиз усулларини нафақат Афғонистонда, балки унинг ташқарисида ҳам ўрнатиш режалари борлиги ҳақида кўп ёзмоқда.

Табиийки, Кобулда ва бутун Аф

1996 йил — Амир Темур йили

БОБОМИЗ НАСИҲАТЛАРИ ДАРСИ

(Бир мактаб тажрибасидан)

Ўқитувчи: — Ассалому алайкум, улуғ бобомиз Соҳибқирон Амир Темурнинг ёш авлодлари, XXI аср бўсағаси ўқувчилари, талабалари, келажагимиз соҳиблари. Ўтган дарсимизда Амир Темурнинг «Тузуклар» китобини ўқиб келишни уй вазифаси сифатида топширган эдим. Шундайми?

Ўқувчилар: — Шундай.

Ўқитувчи: — Бугунги дарсимизни қуйидаги тартибда ўтказамиз: мен саволлар бераман, хоҳлаганингиз жавоб берасизлар. Фақат бир нарса эсингиздан чиқмасин — жавоб беришингиздан аввал исмишарифингизни айтиб ўтинг. Шундай қилиб, биринчи савол: Амир Темур ўз китобининг ҳар хил бетларида одамнинг турлича яхши фазилатларини уқтириб ўтган. Уларни биз бир тилга олиб ўтайлик. Ким гапиради?

1-ўқувчи: — Ишбилармон, тадбиркор.

2-ўқувчи: — Ҳушёр, эҳтиёткор.

3-ўқувчи: — Чидамли, сергак.

4-ўқувчи: — Шижоатли, мард.

5-ўқувчи: — Сабру тоқатли, бардош бериш.

6-ўқувчи: — Қатъий жазм, азми қатъийлик.

7-ўқувчи: — Бошланган ишни охирига етказиш.

8-ўқувчи: — Узоқни кўриш, умидли бўлиш.

9-ўқувчи: — Одамлар билан муросаю мадорада бўлиш.

10-ўқувчи: — Меъёридан ортиқ ҳузур-ҳаловатдан воз кечиш.

11-ўқувчи: — Баъзан аччиқ сўзлар эшитганда, мумкин қадар эшитмаганга солиб, ғалаба қозониш.

12-ўқувчи: — Адолат ва инсоф.

13-ўқувчи: — Сўзда собит, ишда чидамли.

14-ўқувчи: — Қўрс бўлмаслик, керагида чапдастлик.

15-ўқувчи: — Қарорни сабабсиз қабул қилмаслик.

16-ўқувчи: — Сирни фош қилмаслик, хабардор бўлиш.

17-ўқувчи: — Ўкинмаслик учун чакки иш қилмаслик.

18-ўқувчи: — Азобда қолган дўстларининг кўнглини овунтириш.

19-ўқувчи: — Ширин сўз ва очиқ юз билан бошқаларни ром этиш.

20-ўқувчи: — Гафлат уйқусида қолмаслик.

21-ўқувчи: — Бирлик-иттифоқни қўлдан бермаслик.

Ўқитувчи: — Демак, бобокалонимиз китобида ҳар хил муносабатлар билан ёзиб қолдирилган турли яхши фазилатларни ҳар бирингиз ўзингизни қизиқтирадиган нуқтаи назардан танлаб олибсизлар, уларнинг жами мужассам этилиб, яхши одамнинг, меҳнаткашнинг, раҳбар ходимнинг асосий хислатларини гавдалантиради. Баракалло. Энди иккинчи саволга ўтамиз: одам мўлжаллаган ишини қўли билан, ё бир жойга бориши билан, ёки қандайдир иш куроли билан бажариши мумкин. Бу ишни бошлашдан олдин нима қилиши керак?

22-ўқувчи: — Ўйлаши керак, фикр юритиши лозим.

Ўқитувчи: — Ўтириб ёки ётиб қаёқдаги хаёлларни суриши керакми?

22-ўқувчи: — Йўқ. Ҳар бир одам, у ўқувчими, ўқитувчими, шифокорми, амалдорми ўз вазифаси ва мавқеи доирасида вужудга келиб қолган масалани ечиш ҳақида, аввало, миясини ишлатилиши натижасида бирон хулосага келиши билан юзага чиққан масалани таърифлаши талаб этилади.

Ўқитувчи: — Тўғри. Буни ғоя туғилди, десак ҳам бўлади. Соҳибқирон, кейин нима қилиш керак, деганлар?

23-ўқувчи: — Бажариладиган ишнинг мураккаблигига, ҳажмига, вақтнинг зиқлигига қараб, уларнинг баъзилари маслаҳат ва кенгашталаб бўлиб қолади. Соҳибқирон айтганлар: «Ҳар ишни кенгашган ҳолда қилдим», «кенгашсиз ва маслаҳатсиз иш олиб бориш — жоҳил одамнинг иши, бундай иш кўриш кейин пушаймонлик ва надомат келтиргай».

Ўқитувчи: — Маслаҳат ким билан?

24-ўқувчи: — Маслаҳат берувчилар уч хил: биринчиси, ўз-ўзи билан маслаҳат. Амир Темур ўз китобининг 22-, 24-, 47-, 48-бетларида «ўз-ўзим билан кенгашиб иш қилдим» деганлар; иккинчиси, бошқа «ақли расо ва ҳушёр кишилар билан» — ҳокимият девонида хизмат қилувчи вазирлар, генераллар, масъул ходимлар билан; учинчиси, тажрибали доно пирлар билан. Биз ўқувчилар бундан ўзимиз учун хулоса чиқаришимиз мумкин: биз ҳам ўз-ўзимиз билан, уйдагиларимиз ва маҳалла-қўйдаги донолар билан маслаҳатлашамиз.

Ўқитувчи: — Бошқалар берган маслаҳатларни тўппа-тўғри қабул қилиш керак эканми?

25-ўқувчи: — Йўқ. Берилган маслаҳатнинг ҳаммаси қабул қилинаверса, оқибати ҳар хил, яхши-ёмон, ҳатто хатарли натижаларга олиб келиши мумкин. Бобокалонимиз уқтиришича, зиддий маслаҳатларнинг яхши-ёмон, фойдали-зарарли томонларини аниқлаб олиб, тўғроғини ва саволлироғини танлаб олмоқ керак. Маслаҳат тилда бўлиши мумкин, дилдан бўлиши мумкин. Куйиниб гапирганни суйиб эшитардим, дейдилар Соҳибқирон. У киши фақат бировлар маслаҳатларининг ҳақ-ноҳақлигини эмас, ҳатто ўзларининг бировга берган маслаҳатларини учинчи бировлардан, айниқса, пирлардан тўғри-нотўғрилигини текшириб олганлар.

Ўқитувчи: — Кенгашиш, маслаҳатлашиш, фикрлашиш — буларнинг ҳаммаси ақл-заковатнинг муайян намойиш бўлишидир. Ақл-заковатнинг яна қандай имтиёзлари бор экан?

26-ўқувчи: — Мия ишласа, озчилик билан кўпчилик қилолмаган ишни бажариш мумкин, тинчлик замонда ҳам, жангларда ҳам. Амир Темур айтадилар: «бир тадбиркор минг лоқайддан яхши», «мен тажрибамдан шуни билдимки, юз минг отлиқ аскар қила олмаган ишни бир тўғри тадбир билан амалга ошириш мумкин экан».

Ўқитувчи: — Душманни дўстга айлантириш — ҳам тафаккурнинг кучи, ҳам катта санъат. Бу ҳақда ким гапиради?

27-ўқувчи: — Баъзан душманлар қандайдир сабаблар билан Темур томонига ўтган ҳоллар ҳам кўп бўлган. Бу ҳақда у айтади: «баъзиларига мурувват, меҳрибонлик қилдим, бошқалари билан келишишга интилдим, ... ширин сўз, очиқ юз билан аҳду паймон ва ваъдалар билан қолганларининг кўнглини кўтаришни маслаҳат кўрдим, ... уларнинг кўнгли юмшаб бағоят таъсирландилар. Мен ҳам қаттиқ таъсирландим... душманлар дўстга айланди... натижада мени қўллаб-қувватлаганлар ҳам, тескари бўлган мунофиқлар ҳам барчаси энди атрофимда бирлашди, мен учун молжонларини аямай, майдонда жонбозлик қилишга аҳд қилдилар... қўлган тадбирларимдан кўнглим тўлди ва хато қилмаганлигимни англадим». Қани энди, ҳамма ғанимлар дўстга айланса. Биз ёшлар бобокалонимизнинг бундай васияту тадбирларидан фойдаланса, олам гулистон бўлармиди.

Ўқитувчи: — Соҳибқирон ўз-ўзи билан, салтанат девони раҳбарлари билан кенгашиб туриши ҳақида гапирилди. Бундан ташқари Соҳибқирон пирларидан ҳам маслаҳат сўраб турган. Амир Темурнинг пирлари ким бўлган? Аввало пир деганда нимани тушунмоқ керак?

28-ўқувчи: — «Пир» деганда ўз замонининг кўп тажрибали, юксак даражадаги доно, мутафаккир диний уламоси тушунилган. Пирларнинг берган маслаҳатлари сўзсиз қабул қилинган.

29-ўқувчи: — Соҳибқирон Амир Темур ўзининг «Тузуклар» асарида тўрт пири бўлганлиги ҳақида гапириб ўтади. Муҳим ва мураккаб давлат ишларини тўғри олиб бориши учун улар билан маслаҳатлашиб турганини айтади. Улар: Саййид Барака, Шамсиддин, Кулол, Мир Саййид Шариф Журжоний ва Шайх Зайниддин. Шайхлар тарихида Шайх Зайниддин иккита бўлган. Темурнинг пири — Шайх Зайниддин Тайободий, иккинчиси — Шайх Зайниддин Тошкандий. Амир Темур ҳар иккала Шайх Зайниддинни — биринчисини тирик вақтида, иккинчисини вафотидан 132 йил ўтгандан кейин, қабрини зиёрат қилган.

Амир Темур нега бу шайхларга шунчалик кўп эътибор берган? Сабаби шуки, Соҳибқирон барча тажрибали, донишманд уламоларнинг, доно олимларнинг, буюк шайхларнинг ақл-заковатларига ва уларнинг оқилона маслаҳатларига муҳтож эди, ҳамда уларни эъзозлар эди. Бу соҳадаги тарихий шахсларнинг руҳини шод этишни, тирикларининг кўнглини кўтаришни Амир Темур ўзининг муҳим вазифаларидан деб ҳисоблаган ва келгуси авлодлар ҳам шундай қилишни васият қилиб қолдирган.

Ўқитувчи: — Энди Амир Темурнинг Шайх Зайниддин Тайободийни зиёрат қилганлиги ҳақида ким гапиради?

30-ўқувчи: — Амир Темур 1381 йили Ҳиротдаги Тайобод шаҳрига келади-да, ўз вакилини диний уламо Шайх Зайниддин Тайободий ҳузурига юборади. Вакил Шайхга айтади: Амир Темур сизни кўрмоқчилар. Шайх жавоб берди: Темурли ишим йўқ менинг. Агар унинг менда иши бўлса, марҳамат, келсин.

Амир Темур келади. Учрашув бўлади. Қизиғи шундаки, одатда Соҳибқирон билан учрашган одамда ҳаяжонланиш ҳисси беихтиёр содир бўлган бўлса, бу гал ҳаяжонланиш Амир Темурда бўлган. Шайх Темурнинг елкасига қўли биланг қоқиб қўйганида, Темур гўё осмон пастга тушиб, ер билан осмон орасида сиқилиб қолгандай ўзини ҳис этган. Шу пайтда Шайх Темурга яхши насиҳат қилган. Темур Шайхга айтган: нега бу насиҳатларингизни Ҳирот ҳокимига айтмадингиз? Шайх «айтган эдим, қулоқ солмади, шу сабабли уни ағдариш учун Сен келдинг. Агар сен ҳам қулоқ солмасанг, Сени ағдариш учун бошқаси келади» дейди.

Амир Темур Шайх Зайниддин Тайободий маслаҳатларига амал қилган. Иккалалари кейин ҳам бир-бирларига мактуб юбориб туришган. Бу ҳикояни Ҳофизи Абду, Ибн Арабшоҳ ёзиб қолдиришган.

Ўқитувчи: — Энди, Амир Темур Тошкентлик уламоларни зиёрат қилганлиги ҳақида ким нима демоқчи?

31-ўқувчи: — «Мужмали Фасихи» асарида тилга олинишича, 1390 йили Темур Дашти Қипчоқ сари отланган ва Тошкентда қишлаган. Темур Тошкентда бир муддат бетоб бўлиб кейин тузалган. У Олтин Ўрда хони Тўхтамишхон билан бўладиган жангга жиддий тайёргарлик кўрган. Бу ерда жуда катта қўшин тўпланган. 1391 йили Темур Тошкентда Шоҳруҳ ва амирзода Пирмуҳаммадни Самарқандни идора этиш учун жўнатган. Темур баҳор пайтида Тошкентдан чиқиб Тўхтамишхон билан урушиш мақсадида Дашти Қипчоққа отланган. Тўхтамишхон мағлуб бўлиб, унинг улуси ва эли талон-тарож қилинган, Темур Тошкентга катта ўлжа билан қайтган. Темур Мироншоҳга Хуросонни идора этиш учун жўнашга Тошкентда рухсат берди. 1392 йил Темур Хитой томон юришга отланганда қўшининг бир қисми Тошкентда қишлаган. Тошкентда бўлган пайтда у «азиз-авлиёлар» қабрларини кўп зиёрат қилган. Занғиота мақбараси ва Шайх Зайниддин бобо мақбаралари, Эски Жўва бозори ёнидаги ҳозирги Қизилтут кўчасида авлиё Шоҳ Азиз масжиди ва бошқаларни қурдирган.

Ўқитувчи: — Яхши. «Тошкент» энциклопедиясини ҳам ўқибсиз. Яна?

32-ўқувчи: — Энди Салоҳиддин ибн Алоиддин Тошкандийнинг «Темурнома» китобига мурожаат қиламиз: «Амир Соҳибқирон ... Туркистон ичра қабри шарифларига марқад қўтариб, иморати олий қилиб, қанча ерларни вақф қилиб, андин кейин яна ҳазрат Шайх Зайниддин қўйи орифхонига Кайковус суйидан нахри азим чиқариб, қул, чўри бирла назр этиб, қабрлари узра гумбаз қўтариб, андин кейин Занги отани муборак қабрларини бино қилдилар».

Ўқитувчи: — Яхши. Энди бошқа масалага ўтамиз. Давлат ишларини олиб боришда нималарга эътибор бериш керак экан?

33-ўқувчи: — Давлат ўзининг Низомига эга бўлиши, ўз ишларини қонун-қоидаларга асосланган ҳолда бошқариш тақозо этилади. Бу — интизом гаровидир. Хизматчилар, амалдорлар ўз лавозим ва мартабаларига содиқ ва улардан мамнун бўлишлари, ўз вазифалари доирасида билимдон ва бошқа ишларга билар-билмас аралашишмасликлари лозим. Суистеъмол қилмаслик. Бир ишни бошлашдан аввал унинг тақдирини мўлжаллаш керак. Топшириладиган иш ёқмаган кишини бу ишга жалб этмаслик керак. Раҳбар иккиланмаслиги керак. Шу билан бирга бир қарор қабул қилинганидан кейин ҳам «мабодо» деб муқобил йўлни ҳам мўлжаллаб қўйиш бефойда эмас.

Ўқитувчи: — Амир Темурни нега Соҳибқирон дейишади?

34-ўқувчи: — «Соҳибқирон» дейилишининг икки маъноси бор: биринчидан, «қирон», яъни «катта давлат» соҳиби, эгаси; иккинчидан, икки эътиборли юлдуз (тўғрироғи сайёра) ҳисобланадиган Муштарий ва Зуҳроларнинг коинотда бир-бирларига энг яқинлашган, «бирлашган» пайтида туғилган бахтли инсон маъносида лақаб берилган. Шарафиддин Али Яздийнинг Соҳибқирон тарихига бағишланган «Зафарнома» китобида Муштарийни саодат, ғалаба манбаи, Зуҳро (Наҳид)ни эса меҳр-муҳаббат ўчоғи маъносида Амир Темур

Муштарий бўлганда бахтига насиб,
Наҳид машқ қиларди ашула айтиб,

пайтида туғилганлигини эслатиб ўтади.

Ўқитувчи: — Охирги савол: «Амир Темур «Тузуклар»и» деганда нимани тушунасизлар?

35-ўқувчи: — «Тузуклар» деганда «қонун-қоида»ни, «асосий тамойиллар»ни, ҳатто «конституция»ни кўз олдимизга келиришимиз мумкин. Ҳа, бобокалонимизнинг бу китоби унинг бизларга, қолдирган асосий «васиятлари» ҳамдир. У улуғ зотнинг биз навқирон авлодлари буюк аждодимиз васиятларига амал қилишимиз ҳам қарз, ҳам фарздир.

Ўқитувчи: — Баракалло. Бу китоб бундан 600 йил илгари ёзилган тарихий асардир. Асарда ўша замонда 27 мамлакатни бирлаштирган буюк салтанат давлатини қуриш тажрибаси, кўп миллатли халқлар бирлиги, одамзот ақл-заковати ғалабаси изоҳланган. «Амир Темур тузуклари» китобини қизиқиб ўрганишни бошлабсизлар. Уни янада чуқурроқ ўрганишингизда галдаги муваффақиятлар тилаймиз.

Омонулла ФАЙЗУЛЛАЕВ,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби.

АЗАЛИЙ БУЮКЛИК МАСКАНИ

(Боши 2-бетда).

ларнинг узлуксиз давомидир. Буларнинг барчаси Самарқанднинг шуҳратига шуҳрат қўшяпти, десак, асло муболаға бўлмайди.

Самарқанд нафақат муқаддас обидалари ва бетакрор тарихий мўъжизалари, балки замонавий ишлаб чиқариш салоҳияти билан, энг қимматли бойлиги — бағри кенг, қалби ғўзал меҳнаткашлари билан бутун дунёда машҳур.

Азиз биродарлар!

Бугун Амир Темур тўйини нишонлашимизнинг, унга ҳайкаллар тиклашимизнинг, темурийлар даври меъморий ёдгорликларини таъмирлаб обод этишимизнинг, у зоти шарифга бўлган эҳтиром ва муҳаббатимизнинг сабаби битта:

Амир Темур шахсини идрок этиш — тарихни идрок этиш демакдир.

Амир Темурни англаш — узлигини англаш демакдир.

Амир Темурни улуғлаш — тарих қаърига чуқур илдиз отган томирларимизга, маданиятимизга, қудратимизга асосланиб, буюк келажагимизга ишончимизни мустаҳкамлаш демакдир.

Муҳтарам юртдошлар!

Самарқанд — азалий буюклик ва даҳолик қудрати мужассам бўлган, Оллоҳ назари тушган маскан. Унинг жаҳон илму фани, маданияти ва санъати ривожига қўшган катта ҳиссаси, сиз — муҳтарам шаҳар аҳлининг кўп асрлик маънавий меросимизни асраб-авайлаб келаётганингиз ва мустақил Ўзбекистон шон-шавкатини оширишдаги ғоят катта хизматларингиз учун Самарқанд шаҳри «Амир Темур» ордени билан тақдирланган эди.

Бугун мен учун беҳад шарафли вазифани адо этиш — қадрдон ва азиз шаҳримиз байроғига ана шу орденни қадаб қўйиш насиб этди.

Бу қувончли воқеа Амир Темур бобомизнинг муборак таваллуд кунларини нишонлаш пайтида, у зотнинг муҳташам ҳайкали файз бағишлаб турган шу ғўзал майдонда содир бўлмоқда. Бу, албатта, теран маъно ва мазмунга эга.

Қадрли Самарқанд аҳли!

Ана шу олий мукофот билан барчангизни чин қалбимдан муборакбод этаман!

Соҳибқирон бобомизнинг сиймоси Самарқанд осмонида юлдуз каби нур сочаверсин!

Миллатимизнинг фахру ифтихори бўлмиш азим Самарқанд ҳам, ҳазрати Амир Темурнинг табаррук номлари ҳам, она Ўзбекистонимиз ҳам дунё тургунча турсин!

Буюк Амир Темур ва азиз аждодларимизнинг руҳи поклари бизни қўллаб-қувватласин, юртимизга тинчлик ва осойишталик, халқимизга фаровонлик ва бахту саодат ато этсин!

СОҲИБҚИРОН КАМОЛГА ЕТГАН ЮРТ

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ШАҲРИСАБЗ ШАҲРИДА АМИР ТЕМУР ҲАЙКАЛИНИНГ ОЧИЛИШ МАРОСИМИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Ассалому алайкум, азиз ватандошлар!

Муҳтарам дўстлар!

Бугун Темурбек бобомизнинг қадимий юртида, мард ва танти, ҳалол ва шижоатли, ориятли баланд, иймони бутун инсонлар юртида туриб аввламбор ғўзал Шаҳрисабз аҳлига, бутун қашқадарёликларга эзгу тилакларимни изҳор этаман!

Қадимий ва табаррук Шаҳрисабз замини ғоят қутлуғ масканди. Жаҳон маданияти бетимсол намоёндаларининг зуваласи мана шу тупроқдан олинган. Ҳусрав Деҳлавий, Мирзо Бедил, Мирзо Ғолиб каби алломаларнинг ота-боболари худди шу жойда камол топганлар. Лекин бу эл-юртни бутун жаҳонга машҳур этган, донгини таратган зот, шубҳасиз, соҳибқирон Амир Темур бобомиздир.

Ҳазрати Амир Темурнинг бутун суронли умри, унинг бунёдкорлик билан йўғрилган фаолияти салкам етти асрким, халқимиз, миллатимиз номини оламга ёйиб келмоқда. Бу номни мустабид тузум қанчалик топташга уринмасин, дунёнинг пок ниятли кишилари улуғ аждодимизга юксак ҳурмат-эҳтиром кўрсатишни ўзларига шараф деб билганлар.

Муборак истиқлол бобомизнинг номини қайтиб берди, унинг руҳини шод этди.

Амир Темурдай улуғ зотни камолга етказган ота макон — табаррук Кеш юртининг миллатимиз тарихида, шу заминда яшаётган эл-улуснинг бошини қовуштиришда урни беқиёсдир. Бобокалонимизнинг Туркистон диёрини босқинчилардан халос қилиш йўлидаги жасур ҳаракатлари айнан шу муътабар юртдан бошланган.

Соҳибқирон ўз ота маконини беҳад қадрлаган. Бу макон Амир Темур ҳазратларининг наинки ота-боболари, балки пиру устозлари ва фарзандларининг ҳам ҳоки поклари билан мукаррам бўлган. Буюк бобомизнинг тунғич ўғли Жаҳонгир Мирзо худди шу ерда мангу уйқуда ётибди.

Ҳазрати Темур ўз олдига улуғвор мақсадларни қўйганида, аввало ўз элига, ўз она юрти — Кешга ишонган ва унга таянган. У қайси бир сафаридан қайтмасин, даставвал Кешни зиёрат қилган, азиз-авлиёларнинг қадамжоларини тавоф этган, ҳамюртларининг дуо ва маслаҳатларини олган.

Ҳурматли биродарлар!

Буюк бобомиз ҳақида соатлаб сўзлаш мумкин. Улуғ зотларнинг тарих осмонига юксаладиган манзиллари бўлади. Бутун Шарқ оламида «Илму адаб қуббаси» дея эътироф этилган Шаҳрисабз ҳазрати Амир Темур учун ана шундай парвоз нуқтасидир. Биз соҳибқирон бобомизнинг қутлуғ туйини ўтказаётган шу кунларда энг аввал бу зоти шарифни дунёга келтирган ва вояга етказган эл даҳосига ва табаррук заминга таъзим қиламиз.

Катта ишонч билан шуни таъкидлашим керакки, бу юртнинг фарзандлари, Темурбекнинг набиралари ўз қалбларида улуғ бобосига хос ғўзал фазилатларни асраб-авайлаб, бугунги ҳаётимизда ҳам намоён қилмоқдалар.

Азиз дўстлар!

Минг афсуским, кўп йиллар давомида мустабид босқинчи мафкура даврида бизни Амир Темурдек буюк бобомиздан, бой ўтмишимиздан айириб, халқимизнинг маънавиятини, ғуруруни, ифтихорини ерга урмоқчи бўлдилар. Юртимизда, жумладан, Шаҳрисабзда бевосита соҳибқироннинг саъй-ҳаракатлари билан бунёд этилган тарихий обидалар ҳаробага айлантирилди. Ҳатто ул зот ва авлодларининг қабр-мақбаралари ҳам «илмий тадқиқотлар» ниқоби остида талон-тарож этилди, топталди.

Лекин халқимиз улуғ аждодини ҳеч қачон унутмади. Унинг хотирасини ҳамиша юрагида сақлади.

Қадрли Шаҳрисабз аҳли!

Мана шу қаршимизда турган Оқсарой ҳар биримиз учун тарихимизнинг азиз ва муътабар ёдгорлигидир. Бу улуғ бино ҳам мустамлакачилар тажовузининг қурбони бўлганини яхши биласиз. Соҳибқироннинг улуғвор хайкали айнан Оқсарой олдида қад ростлагани бежиз эмас. Бунинг ўзига хос, ўзига мос чуқур рамзий маъноси бор. Жаннатмакон Амир Темур бобомиз бу кошона пештоқига шундай бир ҳикматни нақш этиб кетганлар. Унинг мазмуни сизларга маълум: «Кимки бизнинг шон-шуҳрамизни қурмоқчи бўлса, биз барпо этган иморатларга назар солсин».

Бу қўҳна дунёда жаҳонгирлар кўп ўтган. Уларнинг аксарияти фақат бузган. Амир Темурнинг улардан фарқи шундаки, у умр бўйи бунёдкорлик билан машғул бўлган. У муборак зот айтганларки: «Қай бир жойдан бир гишт олсам ўрнига ўн гишт қўйдирдим, бир дарахт кестирсам, ўрнига ўнта кўчат эктирдим».

Яна бир ўринда эса шундай деганлар: «Дунёнинг ярмини олдим, салтанатимнинг у четидан бу четига бирор болакай бошида бир лаган тилла кўтариб ўтадиган бўлса, бир донасига ҳам зарар етмайдиган тартиб-интизом ўрнатдим».

Ҳали телефон, телеграф, коммуникация воситалари бўлмаган бир шароитда Амир Темур Шарқни Ғарб билан тинчлик, тижорат, элчилик йўли воситасида бирлаштиришга ҳаракат қилган. Бизнинг бугунги сиёсатимиз Амир Темурнинг бу борада олиб борган олижаноб ишларининг давомидир.

Муҳтарам дўстлар!

Карами улуғ оллоҳ халқимизга, ватанимизга шу қадар марҳамат қилибдики, миллатимизга Амир Темурдек буюк соҳибқиронни берибди. Бунинг учун яратганга ҳар қанча шукрона айтсак арзийди.

Инсоният янги асрга қадам қўяётган бугунги кунда ҳам Амир Темур маънавияти ва шижоати, адолатпарвар сиёсати юксак ибрат намунаси бўлиб қолғусидир.

Яна бир бор таъкидламоқчиманки, кимки ўзбек номини, ўзбек миллатининг куч-қудратини, адолатпарварлигини, чексиз имкониятларини, унинг умумбашарият ривожига қўшган ҳиссасини, ўзи асосда келажакка ишончини англамоқчи бўлса, Амир Темур сиймосини эслаши керак.

Бугунги қутлуғ кунда Амир Темур бобомиз баланд кўтарган ва асримиз охирига келиб бизнинг қўлимизда қайтадан мағрур хилпираётган мустақиллигимиз байроғи остида туриб сизларни, барча халқимизни шу улуғ шодиёна билан муборакбод этаман.

Маълумки, Шаҳрисабз аҳлининг темурийлар даври улкан маданий ва маънавий меросини, ноёб тарихий ёдгорликларини асраб-авайлаш, ёш авлодни буюк аждодларимизнинг муносиб ворислари, озод мамлакатимиз буюк истиқболини яратишга қодир кишилар қилиб тарбиялаш ишига қўшган алоҳида хизматларини эътиборга олиб Шаҳрисабз шаҳри «Амир Темур» ордени билан мукофотланган эди.

Бугун шу юксак мукофотни сизларга топширишдан ниҳоятда хурсандман.

Азиз дўстларим, юртдошларим!

Буюк соҳибқироннинг муътабар номи билан аталувчи орден сизларга муборак бўлсин!

Бу олий нишон улуғ бобомизни вояга етказган муътабар бешикка тумор бўлсин!

Илоё, ҳаммамизни соҳибқирон Амир Темурнинг улмас руҳлари ҳамиша қўлласин ва барча ишимизда мададкор бўлсин!

МАКТАБДА «ТИЛ БАЙРАМИ»

Пойтахтимизнинг Шайхонтоҳур туманидаги Йўлдош Охунбобоев номидаги 45-мактаб-гимназияда «Тил байрами»га қизғин ҳозирлик кўрилди. Илм масканида мазкур шодиёна тадбирлари аввал ҳар бир синфда, сўнгра эса мактаб миқёсида ўтказилди.

Адолат Солиҳова, Фарида Собирова, Саттор Алимуҳамедов, Сиддиқ Сойипов сингари тажрибали, жонкуяр муаллимларнинг ҳар бир дарсида тилнинг аҳамияти, унга ниҳоятда эътибор бермоқ зарурлигини ўқувчилар онгига етказишга имкон қадар ҳаракат қилаётганликларининг гувоҳи бўлдик.

Тил байрамига 7-10-синф ўқувчилари рефератлар тайёрлашиб, деворий газеталар чиқаришди. Шодиёнада деворий газеталар кўрик-танлови ўтказилди. Ғолиб чиққан синфларга китоб ва бошқа эсдалик совғалари тақдим этилди. Ўқувчилардан Умида Ҳожибоева, Дилфуза Ғуломовалар ўзбек тилининг нақадар бой тил эканлиги, унинг тарихи ва мавқеи ҳақида қизиқарли маърузалар қилишди. Шунингдек, ўқувчилар шеърият мулкининг султони Алишер Навоийнинг тилни улуғловчи шеърлари ҳамда шоир Абдулла Орипов шеърларидан намуналар ўқишди.

Тантанада 7-»В» синфининг аълочи ўқувчилари, республика Ўқувчилар саройи қошидаги «Юлдуз» дастаси иштирокчилари Шаҳло Иноғомова ва Малика Пулатовалар «Андижон полкаси», «Хоразмча», «Бухороча» сингари жозибали рақслари билан кечага янада файз киритдилар.

Д. ХЎЖАЕВА.

Мактабнинг энг биринчи вазифаси орифларни тайёрлаш. Орифлик эса, аввало, Ватанга меҳр-муҳаббатдан бошланади. Бу муҳаббат ибтидоси — тарихни англаш. Тошкент шаҳридаги 125-урта мактабда айнан шу мезон устивор. Бу ерда, айниқса, Амир Темур бобомизнинг шаън-шавкатини, демакки миллатимизнинг шонини ўқувчилар қалбига муҳрламоққа алоҳида эътибор берилмоқда. Суратда тарих ўқитувчиси Ҳаким Асроров ва бошланғич синф муаллимаси Салима Саидовага ёндош турган ўқувчиларнинг юзидаю кўзида биргина ҳолат — ифтихор туйғуси нур янглиг зуҳур этиб турибди. Умид шуки, бу нурлар келажак йўлини ҳамиша нурафшон этиб туражак.

Р. АЛЬБЕКОВ олган суратлар.

МУСОБАҚА ҒОЛИБЛАРИ

Самарқанд шаҳар Сиёб туманидаги 59-махсус мактаб-интернатнинг фаолият кўрсатаётганига 22 йилдан ошди. Мактаб-интернатда Навоий, Жиззах, Самарқанд вилоятларидан келган 191 нафар кўзи ожиз ўғил-қизлар билим олиш билан бирга даволанадилар.

Мазкур масканда тажрибали устозларнинг таълим-тарбиясига амал қилаётган илм толиблари турли мусобақаларда яхши натижаларни қўлга киритаётирлар. Жумладан, Наманган шаҳрида ўтказилган кўзи ожиз болалар мактаб-интернатларининг шахмат-шашка бўйича республика мусобақасида Ҳ. Эгамбердиев, Ш. Жўрақулова, Б. Шоимова, Ў. Эшмуродовлар биринчи ўринни эгалладилар. Фанлар бўйича ўтказилган республика олимпиадасида О. Эшонқулова адабиёт фани бўйича биринчи даражали диплом билан тақдирланди, Р. Бўриев математика бўйича иккинчи ўринни эгаллади. Санъаткор ёшлар «Ўзбекистон — Ватаним маним» кўрик-танловида туманда биринчи ва вилоятда учинчи ўринни қўлга киритдилар.

Эшмирза МАҲМУДОВ,
«Маърифат»нинг махсус мухбири.

САКСОН ЁШГА ТЎЛАР ЭДИ...

Ёднома

Узбекистон полимерлар кимё фанининг асочиларидан бири, унинг ривожланишида ва ютуқларини оламга танитишда улкан ҳисса қўшган ажойиб инсон, ватанимиз илм-фанининг таниқли арбоби, ташкилотчи ва раҳбар академик Ҳ. Усмонов ҳаёт бўлганида 80 ёшга тўлар, даврамиз бундан-да тўлиқ бўларди. Устозда ўз ишини ақл билан тушуниб бажариш, меҳнатидан фахрланиш, ҳаётидан завқланиш туйғуси кучли эди. Дарҳақиқат, домла бутун ижодини ақлидрок билан бажарди, ўз шогирдларидан қилинишин лозим бўлган илмий ишларнинг тушуниб бажарилиши ва олинган натижаларни қаерларда қўллаш мумкинлигини исботлашни талаб қиларди. Устоз ижодий фаолиятида ёшларни илмга жалб этишда бутун куч ва қувватини аямади.

Ҳ. Усмоновнинг: Илмий иш, таълим-тарбия ўзининг амалий натижалари билан, деган қимматли сўзлари бугунга қадар биз шогирдлари учун дастуриламал бўлиб келмоқда. У киши шогирдлари билан пахта целлюлозасининг кимёси ва физикаси масалалари, сунъий ва синтетик полимерларни модификацияси, фтор полимерлари, физиологик фаол полимерлар олиш каби илмий текшириш ишларини олиб борди. Академик раҳбарлигида олиб борилган кенг ва чуқур илмий-текшириш ишлари натижалари амалиётда катта аҳамиятга эга бўлди: пахта заводларида олинадиган линтининг комплекс ишлатиш ва уни ишлаб чиқаришга жорий этиш мумкинлиги қурсатиб берилди. Гидрат целлюлоза толасининг молекула тузилиши ва механик хоссалари ўртасида умумий корреляция борлиги аниқланди. Целлюлоза материалларини бифункционал бирикмалар билан модификация қилиш натижасида гижимланмайдиган газмоллар олинди. Пахта усимлигини вегетацион даврида текширилиб ҳосил бўлаётган углеводлар кинетикаси ўрганилди. Натижада целлюлоза биосинтези механизми ҳақида янги фикрлар юзага келди.

Устоз томонидан яратилган ўзгача бир мактаб бугунги кунда у кишининг шогирдлари томонидан давом эттирилиб, илмий йўналишлар ривожлантирилмоқда. Академик Ҳ. Усмонов бир қанча илмий кенгашлар аъзоси эди. У Узбекистон Ёднома кимё журнали, Рига шаҳрида чиқадиган «Ёғочлар кимёси» журнали ва Руминияда нашр эттириладиган «Целлюлоза кимёси ва технологияси» журналининг таҳрир ҳайъати аъзоси ва Америка полимерлар кимёси бўлими нашрининг ҳайъати аъзоси эди.

Узбекистон Фанлар академиясининг академиги, Республикада хизмат кўрсатган фан ва техника арбоби, кимё фанлари доктори, профессор Ҳамдам Усмонов юзлаб илмий ишлар, бир қанча монография, муаллифлик гувоҳномалари, услубий қўлланмалар соҳибидир. Зукко олим раҳбарлигида ўнлаб фан докторлари ва юзлаб фан номзодлари етишиб чиқди. Олимнинг хизматлари ва илмий фаолияти муносиб тақдирланди. У Беруний номидаги республика Давлат мукофоти лауреати ва бир неча орден ва нишонлар билан мукофотланган эди.

Ҳаётда чуқур из қолдирган, дунёга машҳур бўлган ўзбек олими Ҳ. Усмоновни ёдга олиб, эслаб юрмоқ биз шогирдларининг инсоний бурчимиздир.

Абдусамат ВАЛИЕВ,
Мавзур АСОМОВ,
кимё фанлари номзодлари.

«Давлат тили тўғрисида»ги Қонун — амалда!

ТИЛИНИ СЕВГАН ЭЛИНИ СУЯДИ

Машҳур авар шоири Расул Ҳамзатнинг «Она тилим» шеърини ҳар гал эсласам ё ўқисам ҳайратга тушаман. Жонсиз аварга ўз тилида сўзлашган кишиларнинг суҳбати жон ато этади. Ҳеч бир дори-дармон таъсир қилмаган жонга фақат ўз она тили малҳам бўлишини нега биз ўз вақтида англаб қадрига етмадик, дея ўйлаб қоламан.

Шукрлар бўлсин, яратганнинг иноятн, олимлар ва кенг жамоатчиликнинг хизматлари туфайли тилимиз ардоққа олинди. Тилимизни ривожлантириш ва унинг обрўсини кўтариш учун беқиёс имкониятлар очилди. Шаҳримизда ҳам бу борада қатор хайрли ишлар амалга оширилмоқда. Ўзбек тилини чуқур ўргатишга ихтисослашган лицей очилди. Урганч дорилфунуни, техникум ва ўрта мактабларда ўзбек тилини ўқитишга эътибор тубдан яхшиланди, дарс соатлари кўпайтирилди. Тилимиз билан боғлиқ бўлган миллий қадриятларимиз қайта тикланди.

Урганч шаҳар ҳокимияти ва унинг қошида тузилган тил комиссияси шу соҳадаги ишларга бош-қош бўлмоқда.

Шаҳар халқ таълими бўлимига қарашли 1, 2, 5, 6, 8, 12, 14-мактаблар ва 2 лицейнинг бу соҳадаги ишлари диққатга сазовор. Урганч қурилиш коллежи, 2534-автобаза, «Хоразм ипаги» ҳиссадорлик жамияти, ўт ўриш машиналари заводи, «Ўзбекгаз» трестига қарашли 1-механизациялашган кўчма колоннанинг «Давлат тили» Қонунини бажариш борасидаги ишлари ибратли. Бу идоралар аллақачон ҳамма ишлар тўла давлат тилида олиб борилмоқда.

Хоразм транспорт ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли 2534-автокорхонада қонунни бажариш бўйича катта ишлар амалга оширилди. Корхона доимо озода, саранжом-сариштa,. унинг ичкарисига кираверишда «Юксак суръат, аъло сифат, шахсан жавобгарлик — давр талаби», «Юртим деб, элим деб ёниб яшаш керак», «Сўз боши салом, иш боши — интизом», «Ўзбекистон — келажаги буюк давлат» сингари чиройли, дид билан ёзилган шиорларни кўрасиз. Корхонада ҳужжатларнинг ҳаммаси фақат давлат тилида юритилмоқда. Бу ерда хизмат қилаётган турли миллат вакиллари бир ота-она фарзандларидек дўст, ҳамкор ва ҳамфикр. Бошқа миллат вакиллари ҳам давлат тилида муомала қилишни биладилар. Бундай корхона ва идоралар шаҳарда жуда кўплиги кишини қувонтиради. Шаҳримизда раҳбарлик лавозимларида ишлаётган кўпчилик турли миллат вакиллари қисқа давр ичида ўзбек тилини ўрганиб олишди.

Қонунда корхона муассаса ва ташкилотларда ҳисоб-китоб, статистика ва молия ҳужжатлари давлат тилида ёзилиши айтилган. Аммо банк тизими, почта, алоқа, аэропорт, вокзал ва ҳарбий комиссариат каби идора ва ташкилотларда ҳисоб-китоб (бухгалтерия) ишлари ҳамон рус тилида олиб борилмоқда. Шаҳарда кейинги бир йил ичида юзлаб кичик корхоналар очилди. Бинолар пештоқидаги ёзувларнинг барчаси лотин алифбосида ёзилган. Шаҳардаги корхона ва идораларнинг олдидаги ёзувлар, лавҳалар киши диққатини ўзига тортади. Кичик корхона, дўконларнинг ичидаги эълон, нархномалар ва бошқа кўргазмали материалларнинг ўзбек тилида дид билан ёзилганини айтмайсизми?

Шаҳарнинг бир неча жойида эълон, расмий муҳрлар, тамғаларни тузатадиган устахоналар ишлаб турибди. Майдонлар, кўчалар, бекатлар, тарихий обидалар ва бошқа жуғрофий-ҳудудий ўринларнинг номлари миллий-тарихий анъаналарга ва ўзбек тилининг ўзига хос хусусиятларига асосланиб ёзилган. «Давлат тили ҳақида»ги Қонунни амалга оширувчи комиссия қошида тузилган атамашунослик бўлими тавсияси ва меҳнаткашларнинг талаби билан кейинги йилларда шаҳардаги саксон фоиз кўча ва корхоналарнинг тарихий номлари қайта тикланди, янгиланди.

Бугунги кунда миллатимизнинг фахри бўлган табаррук аждодларимиз Алхоразмий, Беруний, Ибн Сино, Баҳоуддин Нақбанд, Улуғбек, Жалолиддин Мангуберди, Абулғозий Баҳодирхон, Рабғузий, Огаҳий, Феруз кабиларнинг муборак номлари кўча, боғ, илм марказлари ва мактабларимизни безаб турибди. Яқиндагина Хоразмда икки буюк аллома — Аз-Замахшарийнинг 920, Нажмиддин Кубронинг 850 йиллик тўйлари ҳукуматимиз қарори билан кенг нишонланди. Илм-фан ва маданиятимизга бебаҳо ҳисса қўшган бу алломаларнинг номлари абадийлаштирилди. Уларнинг рамзий сиймолари яратилди. Бу ишни Хоразм вилоят театрининг истеъдодли мусаввири, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби О. Оллоберганов бажарди. Алломаларга бағишлаб илмий конференция ўтказилди. Илмий ва бадиий асарлар, видеофильмлар яратилди, илм масканлари ва кўчаларга уларнинг номлари берилди. Олий ўқув юртлари талабаларига Аз-Замахшарий стипендияси жорий қилинди.

Ўрни келганда, матбуотда ёритилиб, айтилаётган баъзи сўзларнинг атамалари тўғрисида ҳам фикр билдиришни лозим топдим, Жумладан, кейинги йилларда хорижий тиллар, айниқса, рус тилидан кириб келган ва онгимизга сингишиб кетган сўзлар шошма-шошарлик билан ўзгартирилмоқда. Чунончи, билет сўзини патта, институтни олийгоҳ, стадионни ўйингоҳ, докторни ҳаким, диагнозни ташҳис, районни туман, самолётни тайёра ёки учоқ, аэропортни тайёрагоҳ ёки қўналға, археологни қадимшунос, дикторни сухандон, союзпечатни матбуот жамғармаси дейиш кишининг ғашини келтиради. Дунёда бирор тил йўқки, бошқа тиллардан сўз олмасдан яшаши ва бойиши мумкин бўлса?

Узоқ йиллар давомида жон тилимизда ишлатилиб, халқ онгига сингиб ва тилимизда ўзлашиб кетган баъзи сўзларни асл ҳолича луғатимизда қолдириш мақсадга мувофиқ деб ўйлайман.

Ўзбекистон жаҳонга юз тутаётган бир даврда дунёдаги кўпчилик тилларда бир хил жаранглаётган байналминал сўзларни сунъий ўйлаб топилган сўзлар билан алмаштириш маъқул эмас. Шунинг учун сўзларни алмаштираётганда етти ўлчаб бир кесиш, кўпчиликнинг фикрларини инобатга олиш, тўғри хулосалар чиқариш лозимдир.

Халқимиз она тилимизнинг жаҳон минбарларида жаранглаб туришини истайди. Тилимиз бойиса, дилимиз бойийди, кўнглимиз хотиржам бўлади.

Худоёр АБДУЛЛАЕВ,
Урганч шаҳар ҳокимлиги қошидаги «Давлат тили ҳақида»ги Қонунни амалга оширувчи комиссия раиси муовини, Огаҳий номидаги лицей директори.

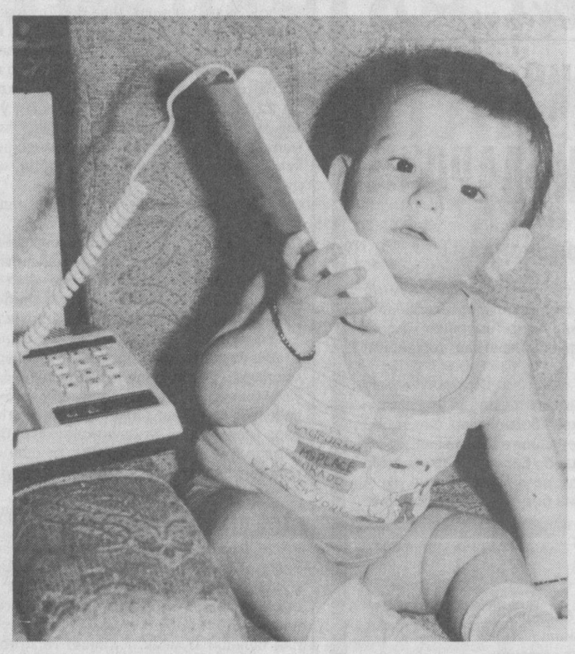

Бўлажак тадбиркор.

Кўнгил битиклари

ВАТАН СЕВГИСИ

(Қўшиқ)

Киндик қони тўкилгай тупроғингда,
Амир Темур севгиси бор қароғингда,
Истиқлол нафаси эсгай боғингда,
Ўзбекистон — боғу гулзор Ватаним,
Қурбон бўлсин сенга жоним ва таним!

Сени севмоқ — имоним — шиоримдир,
Сен-ла ёнмоқ — чидамим — қароримдир.
Сени асраш — миллий ифтихоримдир,
Чекмасин тупроғинг озор Ватаним,
Қурбон бўлсин сенга жоним ва таним!

Марказий Осиё ўртаси сенсан,
Буюк алломалар ўрдаси сенсан,
Шарқнинг ёруғ машъал шуъласи сенсан,
Ёлқин чўғим — ўчмас диёр — Ватаним,
Қурбон бўлсин сенга жоним ва таним!

Нечун ўпмай тупроғингни, жон Ватан,
Аждодларим қони, руҳи — ўзисан.
Замин — олтин узук, юртим кўзисан,
Дунё тан олган бахтиёр Ватаним,
Қурбон бўлсин сенга жоним ва таним!

Ўзбекистон — бўстон, боғлар — гул диёр,
Осмон ўпар пахта — тоғлар қайда бор?!
Поёни йўқ битсам таърифлар бисёр,
Мадҳинг куйлар Ориф — чин ёр Ватаним,
Қурбон бўлсин сенга жоним ва таним!

Ўзбекистон — боғу гулзор Ватаним,
Чекмасин тупроғинг озор Ватаним,
Ёлқин чўғим — ўчмас диёр Ватаним,
Дунё тан олган бахтиёр Ватаним,
Қурбон бўлсин сенга жоним ва таним!

Ориф ОБИДОВ.

ТЎРТЛИКЛАР

Ёмонни йўлингда тутмагин ҳамроҳ,
Нокасдан сўрмагин ўзингга паноҳ.
Қай бирин дўстим деб қўлидан тутсанг,
Бошингга ёғилар қайғу бирла оҳ.

***

Бу ҳаёт этса-да неча бор сарсон,
Гоҳо шод бўларман гоҳида нолон.
Тўрт кунлик умримни этгунча адо,
Виждоннинг қулиман токи танда жон.

***

Дейдилар яхшилик қолмайди ерда,
Меҳнатнинг самари тўкилган терда.
Шоирнинг дилида бўлса неки дард,
Ҳар бир мисрасида, ҳар битта шеърда.

***

Кимлардир мол-дунё дардида бу кун,
Кимдир виждон сотар бир амал учун.
Бойлигу мансабнинг гадоси бўлсак,
Яшаш нега керак, яшамоқ нечун?

Шерзод МУСАЕВ,
Жаҳон тиллари университети талабаси.

ДОНОЛАР ЎГИТИ

Тараққиёт тарихини олти сўз билан ифолаш мумкин: қанча кўп билсанг, шунча кўп қодирсан.

Э. АБУ

***

Кўпинча таъкидлашганидек, агар эътиқодсиз яшаш мумкин эмаслиги ҳақиқат бўлса, у — билимнинг буюк қудратига ишониш эътиқодидан бошқа нарса бўлиши мумкин эмас.

И. МЕЧНИКОВ

***

Маънавий ҳаётда ҳам амалий ҳаётдагидек, кимки билимга таянсагина тўхтовсиз камол топади ва ютуқларга эришаверади.

У. ЖЕЙМС

***

Нарсалар қандай бўлмоғи лозимлигини билиш ақлли одамга хосдир; нарсаларнинг ҳақиқатда қандайлигини билиш тажрибали одамга хос; нарсаларни янада такомиллаштиришни билиш буюк одамга хос.

Д. ДИДРО

***

Сизни улуғликка ундайдиган ҳеч бир нарсага эътиборсиз бўлманг.

СТЕНДАЛЬ

***

Бизнинг ишимиз, ўқиш ва уқиш, имкони борича кўпроқ билимга эга бўлиш учун интилишдир, чунки жиддий ижтимоий йўналишлар — билим бор ерда, инсониятнинг истиқбол бахти ҳам фақат билимдадир.

А. П. ЧЕХОВ

***

Билим — куч, куч эса билимдадир.

Ф. БЭКОН

***

Билим — барча кулфатларга қалқон.

А. РУДАКИЙ

***

Руҳият ҳам тана сингари муттасил озуқланишсиз яшай олмаслик қонуни измидадир.

Л. ВОВЕНАРГ

***

Билганларимизнинг чеки бор, билолмаган нарсаларимизнинг эса ҳад-чегараси йўқ.

П. ЛАПЛАС

***

Илмдан бир шуъла дилга тушган он
Шунда билурсанким, илм беоён.

А. ФИРДАВСИЙ

***

Сиз нимани тушунмасангиз, у сизга бегона.

И. ГЁТЕ

***

Билим инсонга ҳамма йўлида йўлдошдир.

Д. ГУРАМИШВИЛИ

***

Билимга элтувчи ягона йўл, бу фаолиятдир.

Б. ШОУ

Экологик тарбия

КЕЛАЖАК УЧУН ХАЙРЛИ ТАНЛОВ

Пойтахтимизнинг Сирғали туманидаги 305-экологик лицей Республика миқёсида ягона бўлиб, 1993 йили ташкил этилган. Бугун лицейда 2 ярим мингга яқин туман, шаҳар ва турли вилоятлардан келган ўқувчилар таълим-тарбия олишяпти.

Куни кеча мазкур экологик лицейда туман боғчалари ва мактабларароо «Келажагимиз ва экология» мавзусидаги кўрик-танлов бўлиб ўтди. «Экология борасида қилинаётган ишлар», «Экологик таълим-тарбияни тарғиб қилиш усуллари», «Ўқув хоналари ҳамда мактаб ҳудудидаги экологик тозалик...» каби шартлар асосида ўтган танлов бугунги баъзи жойларда ўтказилаётган беллашувлардан ўзгача аҳамият касб этди.

— Хўш, аслида бу хил маънодаги танлов (конкурс)нинг уюштирилишидан мақсад нима?

— Мақсад болаларда экологик онгни уйғотиш, экологик тарбияни кундалик ҳаётимизга киритиш, — деди лицей директори Дилора Аҳмедова.

Дарҳақиқат, кўрик-танлов сўнггида барча шартларда ўзларининг зукколикларини кўрсата олган мезбонлар, яъни 305-экологик лицей жамоаси фахрли 1-ўринни эгаллаб, шаҳар миқёсида ўтказиладиган навбатдаги танловга қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритди.

Бу хил маънодаги кўрик-танловлар кўп босқичда — туман, шаҳар ҳамда республика миқёсида бўлиб ўтиши кўзда тутилгандир.

Алишер НАЗАРОВ,
«Маърифат»нинг махсус мухбири.

Мактабгача тарбия

ЖАЖЖИЛАР КАМОЛОТИ ЙЎЛИДА

Қорақалпоғистоннинг Беруний шаҳар халқ таълими бўлимига қарашли 9-сон «Лола» махсус болалар боғчасида 4 та махсус гуруҳ ва 1 та умумий гуруҳда шаҳар фуқароларининг 58 нафар фарзандлари тарбияланмоқда. Боғчада 12 нафар ўрта махсус маълумотга эга бўлган тарбиячилар, 4 нафар деффектолог, 1 та олий маълумотли врач, 1 та ҳамшира ишламоқда.

Боғчанинг асосий вазифаси ақлий жиҳатдан заиф ривожланган болаларни жамиятимизга керакли инсонлар қилиб тарбиялаш, уларнинг ақлий фикрлаш қобилиятларини такомиллаштириш, диққати ва нутқини устиришдан иборат. Бу борада диффектологлар ва тарбиячилар ҳамкорликда иш олиб бормоқдалар. Бу ишларни олиб боришда нутқ устириш, уйин фаолиятини устириш, меҳнат машғулотларини бир-бирига боғлаб олиб бормоқдалар.

«Соғлом авлод учун» тузилган тадбирлар асосида болаларни соғлом, жисмонан тетик, ҳаракатчан қилиб тарбиялаш мақсадида спортга катта эътибор берилмоқда. Болалар сервитамин сабзавотлар ва мевалар билан таъминланмоқда. Боғча қошида ташкил қилинган ёрдамчи хўжалик ер участкасида ҳар хил мевали дарахтлар, сабзавот ва полиз экинлари етиштирилмоқда. Буларнинг бари боғча тарбияланувчиларига бепул берилаётир. Ортиб қолган қисми эса шаҳарнинг бошқа боғчаларига ҳам тарқатиб берилмоқда.

Боғчада болалар ҳар хил майда ишларга жалб қилиниб борилади. Баҳор ва ёзда бегона ўтларни юлиб ташлаш, кўчатлар тагини юмшатиш, сув қуйиш каби оддий меҳнат туридан болалар завқланиб ишлайдилар. Бу масаланинг яна бир фойдали томони ҳам борки, мазкур жараёнда болада меҳнатга қуникма ҳосил бўлиб боради. Кўчатларнинг катталашиб, гуллаб ҳосил тугаётганлигини кўриб, уларнинг мурғак қалблари қанчалик қувончга тўлганини кўришнинг ўзи ҳам бир бахт. Болалар боғчасининг ёрдамчи хўжалигида боқилаётган жўжалар, товуқ, ўрдак, ғозлар ҳаракатларини кузатиб, табиат ва жониворлар ҳақида тасаввурлари кенгаяди. Бу уларнинг расмлар чизишларида ҳам кўл келмоқда. Шулар билан биргаликда тарбиячилар болаларга экологик тарбия ҳам бериб бораётгани нур устига аъло нур бўлмоқда.

Боғча болалари орасида юқумли касалликларнинг олдини олиш борасида ҳам бир қатор ишлар қилинмоқда. Шунинг учун бўлса керак, касалликка чалинган бола йўқ. Барча гуруҳларда «Соғлом авлод учун», Амир Темур бобомизнинг 660 йиллигига бағишланган бурчаклар, ота-оналар, саломатлик, навбатчилар, уйин бурчаклари мавжуд. Тарбиячилар болаларга хонтахта атрофида ўтириб, миллий руҳда машғулотлар ўтказадилар. Боғчанинг молиявий аҳволини яхшилаш мақсадида уч йилдан буён давлат банкида ҳисоб рақами очилган. Юқорида қайд қилинган боғчадан ортган полиз маҳсулотлари, сабзавотлар, мевалар бошқа боғчаларга тарқатилиб, ҳисоб рақамига анча пул туширишди. 1993 йилда 20 минг сўм даромад, 1994 йилда 40 минг сўм даромад олишди. Ҳозир ҳисоб рақамида 35 минг сўм пул бор. Бугунги кунда бу масканда 60 жон товуқ, 20 жон ўрдак, 10 жон ғоз, қорамол, қўй боқилаётгани ҳам моддий жиҳатдан фаровонликка эришишда асқотмоқда.

1996 йил боғчага У. Жуманиёзов номли жамоа хўжалигидан шартнома асосида 4 гектар ер ажратиб олиниб, чигит экилган эди. Ҳозирги кунда ҳосил пишиб етилиб, пахта териб олинмоқда. Ҳар гектар ердан 25 центнердан хирмон кўтаришни мўлжалламоқдалар.

Г. АЛЛАБЕРГАНОВА.

Обуна-97

Азиз мураббий!

«Маънавиятсиз келажак йўқ», — деб юртбошимиз бежиз таъкидламаяптилар. Ватанимиз келажаги — болаларимизнинг маънавият оламини бойитиш сиз мураббийнинг эзгу бурчидир. Зеро, бу эртанги бой келажак демак.

Қачонлардир ўзингиз орзиқиб кутган, ҳаяжонланиб ўқиган «Ленинг учқуни», бугунги «Тонг юлдузи» болалигингизни ёдга солса ажаб эмас. Чунки китобларнинг алифбоси каби «Тонг юлдузи» ҳам ўқишга, билим олишга интилган ҳар бир газетхоннинг алифбосидир.

Бугун ўқувчингизга, фарзандингизга «Тонг юлдузи»ни ўқиш имкониятини яратиб беринг. Чунки бу газета болаликнинг сирли ҳаёти, дунёвий билимлар, жаҳон болалари ҳаёти-ю, хат билмас руҳ оламидан ҳикоя қилади.

Газета ҳафтада икки марта рангли чиқади. Йиллик баҳоси 288 сўм. Ўйлаймизки, болаларни эзгуликка, эътиқодга ошно этишнинг баҳоси йўқ.

Азиз мураббий, сиз ҳаракат қилсангиз мамлакатимиздаги 10 миллиондан ортиқ боланинг ҳеч бўлмаса ярми «Тонг юлдузи» ўқийдиган бўлади. Шундай экан, келажак олдидаги бурчингизни бажаришга шошилинг. Обуна бўлишга ҳар бир ўқувчини даъват этиб, уларни «Тонг юлдузи» шуъласидан баҳраманд этинг.

ФУТБОЛ. ОЛИЙ ТАБАҚА

26-ТУР, 12-13 октябрь

«Нефтчи» — «Динамо» (У) — 6:0 (Лебедев-3, Атоян-2, Андреев), «Нурафшон» — «Дўстлик» — 1:2 (Асқаров — Ирисметов-2) , «Динамо» (С) — «Наврўз» — 2:1 (Нарзуллаев, Колядо — Қодиров), «Машъал» — «Пахтакор» — 3:2 (Очилов, Абдуллаев, Асатов — Акопянц, Бозоров), МҲСК — «Косонсой» — 3:0 (Ҳасанов-2, Қурбонов), «Атласчи» — «Навбаҳор» — 1:2 (Рибаков — Шацких-2), «Трактор»— «Сўғдиёна» — 0:1 (Файзиев), «Янгиер» — АСК — 1:1 (Давлатов — Халиулин).

27-ТУР, 16 октябрь

«Динамо» (У) — «Нурафшон» 3:0 (Султонов-2, Абдураҳмонов), «Косонсой» — «Янгиер» — 1:0 (Омонов), «Наврўз» — «Нефтчи» — 1:0 (Абдуқодиров), «Пахтакор» — МҲСК — 0:1 (Абдуллаев).

17 октябргача бўлган вазият

	Ў	Ю	Д	М	Т-Н	О
1. «Навбаҳор»	26	21	3	2	75-19	66
2. «Нефтчи»	27	20	3	4	61-29	63
3. МҲСК	27	16	7	4	69-33	55
4. «Нурафшон»	27	14	5	8	50-30	47
5. «Дўстлик»	26	14	4	8	42-30	46
6. «Пахтакор»	27	14	3	10	46-27	45
7. «Атласчи»	26	11	3	12	41-49	36
8. «Трактор»	26	10	5	11	41-40	35
9. «Наврўз»	27	8	8	11	37-47	32
10. «Динамо» С	26	10	0	16	32-40	30
11. «Янгиер»	26	9	3	14	41-48	30
12. «Сўғдиёна»	26	9	3	14	37-49	30
13. «Косонсой»	27	8	3	16	28-57	27
14. «Машъал»	26	7	4	15	23-53	25
15. «Динамо» У	27	6	3	18	25-59	21
16. АСК	26	4	5	17	23-60	17

Х/К «Джойкласс» фирмаси тугатилади. Даъволар эълон чиққан кундан бошлаб бир ой муддат ичида 16-48-72 телефон рақами орқали қабул қилинади.

Тошкент шаҳар А. Икромов туманидаги 62-ўрта мактаб жамоаси шу мактаб ўқитувчиси Холида АҲМЕДОВАга отаси

Мақсуд АҲМЕДОВ вафот этгани муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ма'рифат
ТАЪСИС ЭТУВЧИЛАР:
Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси.

Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи Ҳалим САИДОВ.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 20.
Рақам ва далилларнинг ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдирлар. Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.
МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32.
ТЕЛЕФОНЛАР: масъул котиб — 36-54-17, хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 36-55-58.
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.
Навбатчилар: Қурбонбой МАТҚУРБОНОВ, Улуғбек ЖУМАЕВ.

ИНДЕКС: 64595 Буюртма Г.-0582.Тиражи 32041. Ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2 босишга топшириш вақти — 20.00. Топширилди—20.00. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.